

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'.

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑξῆς. ἕτους καὶ εἶναι ἑτησίαι.— Γραφεῖον Δευτ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 14.

11 Ἰουνίου 1889.

Ο ΜΥΘΟΣ ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΒ' ΑΙΩΝΑ ὑπὸ Φερδινάνδου Γρηγοροβίου.

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ἐνταῦθα δὲν ἠδύναντο οὔτε δημόσιαι βιβλιοθήκαι οὔτε παρὰ τοῦ δημοσίου συντηρουμένη Σχολὴ λογίων νὰ ἐνθαρρύνωσι τὰς μελέτας τοῦ μεμονωμένου Ἐπισκόπου. Εὐτυχῶς εἶχεν ἰδίαν συλλογὴν χειρογράφων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μεθ' ἑαυτοῦ μετακρίσει, ἐν οἷς τὰ συγγράμματα τοῦ Ὀμήρου, Ἀριστοτέλους, Γαληνοῦ, Εὐκλείδου, Θεουκιδίδου, Νικάνδρου καὶ ἄλλων ἀρχαίων (1). Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ ἐν Ἀθήναις ἀπέκτησε καὶ ἀντέγραψε καὶ ἄλλα συγγράμματα. Ἐνταῦθα εἶρε τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων, ἧς ἀνῆκεν ἀπὸ ἀρχαίων χρόνων τῇ ἐπισκοπῇ καὶ ἐφυλάσσετο ἐν τῷ Ἱερῷ Βήματι τῆς τοῦ Παρθενῶνος ἐκκλησίας. Ἐὰν ὅμως ἡ ἀθηναϊκὴ μητροπολιτικὴ βιβλιοθήκη ἐτοποθετήθη ἐν δυοῖς σурτχιοῖς τῆς ἀγίας Τραπέζης, βεβαίως δὲν θὰ ἦτο πολὺ πλουσία.

Αἱ ἀθηνεϊκῆς μαρτυρικῆς τοῦ πολιοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν περὶ τῆς ἀπονεκρώσεως τῆς ἐνταῦθα ἐπιστημονικῆς ζωῆς εἶναι τόσοσ βαρυσήμαντοι, ὥστε ἡ τῶς ἐπικρατοῦσα γνώμη, ὅτι ἡ πόλις τῶν φιλοσόφων ἦτο μέχρι τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος φυτῶριον πάσης ἐπιστήμης, δὲν δύναται πλέον νὰ ὑποστηριχθῇ. Καὶ ἐὰν ὑπῆρχον ἐκεῖ βεβαίως ἀντιγραφεῖς χειρογράφων, ὡς λ. χ. Κωνσταντινός τις, ὅστις ἐν ἔτει 1129 ἐφιλοπόνησε τὸν νῦν ἐν Βιέννῃ ἀποκείμενον Κώδικα τοῦ Βασιλείου, δύναται βεβαίως νὰ συμπεράνη τις ὑπὲρ τῆς συνεχείας τῆς ἐργασίας ταύτης τοῦ ἀντιγράφειν καὶ συνεπῶς ὑπὲρ ποιᾶς τινος ἐπιστημονικῆς ἀνάγκης. Ἄλλ' ὅμως ἐκ τοῦ σκότους τῶν χρόνων ἐκείνων δὲν προβάλλει οὔτε ἐγγώριός τις μεγαλοφυΐα οὔτε

ἐν γένει Ἑλληνας, ὅστις νὰ ὀφείλῃ τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Ἀθηνῶν Ὁ ἐξ Αἰγίνης Κοσμάς ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ἐν ἔτει 1146, καὶ ἡ ἐπωνυμία αὐτοῦ Ἀττικὸς ἤθελεν ὄχι ὀλίγον τιμῆση καὶ αὐτὸν καὶ τὴν πατρίδα του, ἐὰν εἶχεν ἀποκτήσῃ αὐτὴν ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις διὰ κλασικῶν σπουδῶν. Ὡς οὐ μόνον ἐνάρετον ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς πολλὰς γνώσεις ἐξοχον ἄνδρα ἐνεκαμίαισεν αὐτὸν ὁ ἱστοριογράφος Νικητάς ὁ Χωνιάτης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μιχαήλ. Οὕτως ἐδόξασέ ποτε καὶ ὁ Εὐστάθιος ἓνα τῶν φίλων του, εἰπὼν ὅτι κατήγετο ἀπὸ τῶν Ἀττικῶν Μουσῶν καὶ τῆς γῆς τῆς σοφίας. Εἰς τῶν ἀμέσων διαδόχων τοῦ αὐτοῦ Εὐσταθίου ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ τῆς Θεσσαλονίκης ὑπῆρξεν ὁ Ἀθηναῖος Ἰωάννης· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐποίησατο τὰς ἑαυτοῦ σπουδὰς ἐν τῇ μεγάλῃ Κωνσταντίνου πόλει, ὅπου ἐσπευδον νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κράτους ἄνδρες διψῶντες γραμμάτων πρὸς μόρφωσιν αὐτῶν καὶ πρόσδον ἐν ὑπουργήμασιν.

Ἰσχυρίσθησάν τινες ὅτι αἱ Ἀθῆναι κατὰ τὴν δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα ὑπῆρξαν μάλιστα φυτῶριον τῶν ἐπιστημῶν καὶ διὰ τὴν λιαν ἀπομεμακρυσμένην πέραν τοῦ Καυκάσου Γεωργίαν. Ἐν τῇ παραδόξῳ ταύτῃ χώρῃ Κάρθαλη, τῇ παλαιᾷ Ἰβηρίᾳ, ἐβασίλευεν ἀπὸ τοῦ 1089 μέχρι τοῦ 1125 ὁ Βαγρατιδῆς βασιλεὺς Δαβίδ ὁ Β'. Περὶ αὐτοῦ λέγεται ὅτι ἀνά πᾶν ἔτος ἀπέστελλεν εἰς Ἀθήνας 20 νέους Γεωργιανούς ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ἐκεῖ ἐκπαιδεύωνται. Ἡ ἐνιαυσία συντήρησις τοσούτων ὑποτρόφων ἐν Ἀθήναις δημοσίαις δαπάναις ἤθελε προσάψῃ ὑψίστην δόξαν ταῖς τε ἐπιστημονικαῖς χρεῖαις καὶ τῇ ἡγεμονίᾳ τῆς μικρᾶς, ἡμιβαρβάρου Γεωργίας, καὶ ἤθελε καταπλήξῃ σήμερον πάντα ὑπουργὸν τῆς Παιδείας μεγάλων πεπολιτισμένων κρατῶν, ἐὰν ἦτο πιστευτὴ τις ἀλήθεια. Τὰ ἐπίσημα γεωργιανὰ χρονικὰ ἀτινα ἐδημοσίευσεν ὁ Βασιλεὺς Βαγρατιδῆς κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἐγκωμιάζουσι τὸν ἡγεμόνα ἐκείνον Δαβίδ διὰ πομπωδῶν φράσεων, ὡς δευτέρον Σολομώντα. Ἐπαινοῦσι τὴν πρὸς τὰς ἐπιστήμας κλίσιν αὐτοῦ, ἧς ἦτο τόσοσ μεγάλη ὥστε ὁ

(1) Περὶ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἀχομινάτου ἐδημοσίευσεν ὁ Σπυρίδων Λάμπρος· εἶταν ἀναγνώσεως διατρήθην ἐν τῷ «Ἀθηναίῳ» 1878, Ε'. 354.

ήγεμών δὲν ἠδύνατο οὐδ' εἰς τὰ κυνηγεία νὰ χωρισθῆ τῶν βιβλίων αὐτοῦ· γεραίρουν αὐτὸν ὡς τὸν μεγαλοπρεπέστατον Μαικήναν, ὅστις καὶ ξένα μοναστήρια ἐν Ἑλλάδι καθίδρυσεν. Ἀφηγοῦνται ὅτι ὁ Δαβὶδ ἐν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ φιλοδόμησε θαυμασιώτατον μοναστήριον ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, ὃ ἐφοδίασε διὰ τῶν πολυτιμοτάτων λειψάνων καὶ θησαυρῶν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ χρυσοῦς θρόνος τῶν διαδόχων τοῦ Χασρού, καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ ἐγκαθίδρυσεν τοὺς ἐξοχωτέρους τῶν μοναχῶν. «Κατέστησε τὴν χώραν ταύτην δευτέραν Ἱερουσαλήμ τῆς Ἑώας, τὸ θαῦμα πάσης τελειότητος, τὸ κέντρον τῆς σοφίας, νέας Ἀθήνας πολὺ ὑπερχειούσας τῶν πάλαι.» Τὸ μετὰ τοιούτων γελοίων πομπῶν ἐκφράσεων ὑμνούμενον μοναστήριον ἠδύνατο κατὰ ταῦτα νὰ ἦναι αἱ Ἀθηναίαι χάριν τῶν σπουδῶν τῶν νέων Γεωργιανῶν.

Ὁ ἀξιολογώτατος ἀρμένιος ἱστοριογράφος Βαρδάνης κατὰ τὸν τρισκαίδέκατον αἰῶνα ἱστορεῖ ἄλλως περὶ τοῦ Βασιλέως Δαβὶδ τάδε: «Ζητῶν νὰ μορφώσῃ τὸν ἀμαθῆ λαὸν τῶν Γεωργιανῶν ἐξέλεξε 40 νέους, οὓς ἀπέστειλεν εἰς Ἑλλάδα, ὅπως ἐκεῖ ἐμάθωσι τὴν γλῶσσαν, ἐξ αὐτῆς μεταφράσωσι καὶ ἐκείθεν τὰς μεταφράσεις ἀποκομίσωσι μεθ' ἑαυτῶν οἰκάδε, τοῦθ' ὅπερ καὶ τῶντι ἐπραξάν. Τρεῖς ἐξ αὐτῶν, οἵτινες διεκρίθησαν ὡς οἱ ἰκανώτατοι ἐλάμπρυναν τὸν ἀγροῖκον τοῦτον λαόν.» (1) Οὕτω μεταβαλλοῦνται οἱ ἐνιαυσίως ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Δαβὶδ εἰς Ἀθήνας πεμπόμενοι φοιτηταὶ εἰς μεταφραστὰς ἑλληνικῶν συγγραμμάτων ἐν γένει, τοῦθ' ὅπερ εἶναι λίαν πιστευτόν. Διότι οἱ Γεωργιανοὶ καὶ οἱ Ἀρμένιοι μετὰ ζήλου κατεγίνοντο νὰ μεταφέρωσι εἰς τὴν ἑθνικὴν ἑαυτῶν γλῶσσαν θεολογικά καὶ φιλοσοφικά συγγράμματα ἐκ τῆς ἑλληνικῆς· οὕτως ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ἦδη, βασιλεύσας πρὸ τοῦ Δαβὶδ, ἐπεφόρτισε τὸν λεγόμενον φιλόσοφον Ἰωάννην Πετριτσην νὰ μεταφράσῃ τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους.

Οἱ Γεωργιανοὶ λοιπὸν ἐποιοῦντο τὰς ἑαυτῶν σπουδὰς ἐν Ἑλλάδι τοῦτ' ἔστι βεβαίως ἐν ταῖς διὰ τὰς Σχολὰς αὐτῶν περιωμένους πόλεσι τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ Ἄθωνος καὶ πρὸ παντῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Δυνατὸν ἐν τῇ ἀποδημίᾳ αὐτῶν νὰ ἐπεσκέπτοντο καὶ τὰς Ἀθήνας. Ἄλλ' ἐὰν εἶχον σπουδᾶσιν κατὰ προτίμησιν ἐν τινι αὐτόθι λογίων σχολῇ, ὁ Βαρδάνης, ὅστις τὰς σχέσεις τῶν Γεωργιανῶν ἄριστα ἐγίνωσκε, δυσκόλως θὰ ἀπεσιώπα τὴν ἐνδοξὸν αὐτὴν πόλιν. Ἐν τῇ

μεγάλῃ αὐτῆς Σχολῇ εἶχέ ποτε τῶντι σπουδᾶσιν ὁ συμπολίτης αὐτοῦ Μωῦσης ὁ ἐκ Χορὲν κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα.

Ὅμοιος ζῆλος ὑπὲρ τῆς παιδείας, ὁποῖον ἔσχεν ὁ Βασιλεὺς Δαβὶδ, καὶ ἐτι μείζων θερμότης τῶν γραμμάτων ἐπιναίεται ἢ τῆς βασιλείας τῆς Θάμαρ, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1184 μέχρι τοῦ 1211 ὡς ἄλλη Σεμίραμις ἤρξεν ἐν Γεωργίᾳ. Ἐν τῇ αὐτῇ αὐτῆς ἐξῆ ὁ ἐξοχος ποιητὴς τοῦ λαοῦ τούτου, Σοτὰ Ρουσταβέλ, ὅστις ἐγεννήθη ἐν πολίχνῃ τινὶ πρὸ τῆν ὄχθην τοῦ Κούρ τῷ 1172. Ἐξύμνησε τὴν εὐφροσύνην καὶ περικαλλῆ ἡγεμονίδα ἐν τινι *Θαμαριάδι* καὶ συνέθετο πολλὰ ποιήματα, ἐν οἷς ἐν, ὡς φαίνεται, περιζῶν ἔπος «Ὁ ἐν δέρματι Τίγρεως ἄνθρωπος». Περί δὲ τοῦ Σοτὰ ἀφηγοῦνται ὅτι ἐν ἔτει 1192 μετ' ἄλλων νέων Γεωργιανῶν δημοσίᾳ δαπάνῃ ἀπεστάλη εἰς Ἀθήνας. Ἐκεῖσε ἐξοικειώθη πρὸς τοὺς μεγάλους νόας τῆς ἀρχαιότητος, ἀνέγνωσε τὰ ἔργα τῶν φιλοσόφων καὶ ἱστορικῶν, ἐξεπαιδεύθη δὲ καὶ εἰς τὴν μουσικὴν. Μετὰ πολυετῆ ἐκεῖσε διατριβὴν ἐπέστρεψε πρὸς τὴν βασιλίδι Θάμαρ, ἥς ἐγένετο κατόπιν βιβλιοφύλαξ.

Ἐὰν ὁ γεωργιανὸς ποιητὴς λοιπὸν ἐποίησε τόσον λαμπρὰ καὶ εὐρείας σπουδᾶς ἐν Ἀθήναις, τοῦτο θὰ συνέβη ἀκριβῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν Μιχαὴλ ὁ Ἀκομινάτος ἦτο τότε ἐπίσκοπος τῆς πόλεως καὶ φικτεῖρε τὴν τύχην αὐτοῦ, διότι εἶχε τὴν κατάρτην νὰ ζῆ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, τῇ ἀνωτάτῃ γὰρ τῆς κράτους μεταξὺ ἀμούσων ἀνδρῶν ἐν ἐξορίᾳ. «Ὁ τῆς ἡμῶν συμφορᾶς, οὕτω γράφει πρὸς τὸν πατριάρχην Θεοδοσίον, τί δοκεῖς πάσχειν ἡμᾶς, οἱ οὐχ ὅπως, θείας συνοουσίας ἐκτοπισθέντες, ὅφειως ἀγιοπρεποῦς ἐστερήθημεν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τῶν γραμμάτων παρκαμυθίαν ζημιούμεθα.»

Ἡ διτήγησις λοιπὸν περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις σπουδῶν τοῦ Σοτὰ Ρουσταβέλ πρέπει νὰ καταχθῆ εἰς τὰς ἀνατολικὰς μυθολογίας, ἐπίσης ὡς ἡ περὶ ὑποτρόφων τοῦ Βασιλέως Δαβὶδ.

Ὁ Βαρδάνης οὐδὲν γινώσκει περὶ τούτου. Ἐὰν δὲ ὑπάρχωσι περὶ τούτου εἰδήσεις ἐν ἄλλαις γεωργιανῶν ἢ ἀρμενίων συγγραφαῖς, βεβαίως οὗτοι ἀδασανίστως ἢ διὰ τὸ μέγα ὄνομα ἐποίησαν σύγχυσιν μεταξὺ Ἀθηναίων, τῆς κατὰ παράδοσιν μητρὸς τῆς φιλοσοφίας, καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ἣ ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, μάλιστα ἐπὶ τῆς Δυναστείας τοῦ μουσοτραφοῦς οἴκου τῶν Κομνηνῶν, ἤκμαζε πάλιν ἡ Βυζαντινὴ αὐλικὴ Σχολὴ καὶ ἀναμφιβόλως προσείλκεν εἰς ἑαυτὴν

(1) M. I. Mourier, Chota Roustaveli, poète géorgien du XII siècle, sa vie et son oeuvre, ἐν τῷ Journal asiatique, 8 Serie. T. IX (1887) σελ. 320. — O Zuersthat. Grind. Bodenstedt, Tausend u. Ein Tag ius Orient (Ges. Schr. II. 31) γνωμοδοτεῖ ὅτι νέοι Γεωργιανοὶ καὶ ἐπίσης ὁ Σοτὰ ἐσπούδασαν ἐν Ἀθήναις. Ἄλλ' οὕτε αὐτὸς οὕτε ὁ Mourier ἀναφέρουσι τὰς περὶ τούτου πηγὰς.

καὶ τὴν χριστιανικὴν νεότητα τῆς Γεωργίας καὶ Ἀρμενίας.

Ἦδη δὲ καὶ οἱ ἐν τῇ ἀνωτάτῃ Ἰθέρῃ παρὰ τὴν ἐσχάτην Θούλην ὑπάρξαντες Ἄγγλοι τοῦ μεσαιῶνος ἠξίωσαν ὅτι αἱ πεφωτισμένοι Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὑπῆρξαν φυτώριον μορφώσεως τῶν λογίων συμπατριωτῶν τῶν, περὶ ὧν ἰσχυρίζονται ὅτι ἐκεῖθεν ἀπεκόμισαν τὰς γνώσεις τῶν, ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ ὀνομαστός τις ἰατρός, ὁ Ἰωάννης Αἰγίδιος.

Λίαν ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι ὁ ἄγγλος χρονγράφος Ματθαῖος ὁ ἐκ Παρισίων ἀναγράφει κατὰ τὸν ΙΙ' αἰῶνα περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς καταστάσεως τῶν Ἀθηναίων. Ἀφηγεῖται ὅτι τῷ 1202, κατὰ τὸ τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τοῦ βασιλείως Ἰωάννου, συνωρίς ἑλλήνων φιλοσόφων, κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ σπουδαίων καὶ σεβασμιῶν ἀνδρῶν, ἀρρίκετο ἐξ Ἀθηναίων εἰς τὴν ἀγγλικὴν αὐλήν· ἐκεῖ συνεζήτησαν ἐπὶ θρησκευτικῶν ζητημάτων, καὶ ἀπεπειράθησαν νὰ προσηλωτίσωσιν, ἕως οὗ ὁ βασιλεὺς διέταξεν αὐτοὺς νὰ σιγήσωσι καὶ ἀπεδίωξεν αὐτοὺς τῆς χώρας. Οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἦσαν ἀνευ ἀμφιβολίας μοναχοὶ ἢ κληρικοί. Ὁ ἄγγλος χρονγράφος ἀπέδωκεν αὐτοῖς τὸν ἐν χρήσει τίτλον φιλοσόφων, καὶ ἐχαρκατήρισε αὐτοὺς ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἴσως ὡς Ἀθηναίους.

Ἄλλ' ὁ αὐτὸς Ματθαῖος ἀναφέρει καὶ ἑτέραν τινὰ εἰδήσιν, δι' ἧς φαίνεται ὅτι ἀποδεικνύεται ὅτι αἱ Ἀθηναῖοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀληθῶς ὑπῆρξαν τόπος ἐπιστημονικοῦ βίου. Ὁ πρεσβύτερος τῆν ἡλικίαν καὶ σύγχρονος αὐτοῦ, ἀρχιδιάκονος τοῦ Leicester, Ἰωάννης Basingestokes ἀνέφερεν, ὡς ὁ χρονγράφος διηγεῖται, τῷ λογίῳ Ἐπισκόπῳ Ροβέρτῳ ἐκ Λίνκολν, ὅτι αὐτὸς, διαρκουσῶν τῶν ἐν Ἀθήναις σπουδῶν αὐτοῦ, ἐμάθε τινα παρὰ πεπαιδευμένων ἑλλήνων Δοκτόρων, ἅτινα τοῖς λατίνοις εἶχον μείνη ἀγνωστα. Μεταξὺ ἄλλων εὗρεν ἐκεῖ τὰς Διαθήκας τῶν δώδεκα πατριαρχῶν, ὡς οἱ Ἰουδαῖοι ἐκ μίσους κατὰ τῶν χριστιανῶν διεφύλαξαν ἀποκεκρυμμένως. Ὁ δ' ἐπίσκοπος Ροβέρτος παρήγγειλε νὰ κομισθῶσιν ἐξ Ἑλλάδος αἱ γραφαὶ αὐταὶ καὶ νὰ μεταφρασθῶσιν.

Ὁ Basingestokes, αὐτὸς ἐκόμισεν, ὡς ὁ Ματθαῖος βεβαίως, ἐξ Ἀθηναίων τοὺς ἑλληνικοὺς ἀριθμητικούς πίνακας καὶ τινα βιβλία, ἅτινα αὐτὸς μετεγλώτισσε λατινιστί· μεταξὺ Ἀθηναίων γνωστοποιηθεῖσα αὐτῷ, ἦν ὀνομάζει τὸν Ἑλληνα Δονάτον.

Παραδοξότερα πρῶν τῶν ἄλλων εἶνε ἡ διαβεβαίωσις τοῦ αὐτοῦ ἀρχιδιάκονου, ὅτι, καίτοι τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἀπεπεράτωσεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων, ὁραίλει ὅμως τὰς ἀρίστους αὐτοῦ γνώσεις εἰς νεανιδά τινα, μόλις

εἴκοσιν ἐτῶν ἡλικίας, ὀνόματι Κωνσταντῖνα, ἥτις ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀθηναίου ἀρχιεπισκόπου. Οὐ μόνον ἦν ἀτόχος πάσης μαθηματικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλῶς προέλεγε λοιμοὺς, τρικυμίας, ἐκλείψεις ἡλίου καὶ αὐτοὺς τοὺς σεισμοὺς τοῖς ἀκροαταῖς αὐτῆς, καὶ οὕτω προσφύλαττεν αὐτοὺς καὶ ἐσωζεν ἀπὸ δυστυχημάτων. Ὁ ἐκ Παρισίων Ματθαῖος ἐπιβεβαίωσεν ὅτι τὰς ἐμπιστευτικὰς ταύτας ἀνακοινώσεις συγνάκις ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ τοῦ Basingestokes· διὰ τοῦτο ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν τὸ ἐλάχιστον ὅτι ὁ λόγιος ἐκεῖνος ἄγγλος Μάγιστρος βεβαίως ἀπῆλθεν εἰς Ἑλλάδα καὶ ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἐκαμιν ἐρεύνας ἀρχαίων χειρογράφων καὶ δυνατὸν νὰ ἐτελειοποιήθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Δυνατὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ νὰ ὑπῆρξεν Ἀθηναῖα τις, ἥτις ἐμελλε νὰ δοξασθῆ ὡς ἡ πορφυρογέννητος Ἄννα Κομνηνὴ, καὶ ἥτις ἐξέμαθε τὴν ἀττικὴν γλῶσσαν καὶ ῥητορικὴν τέχνην τὴν σοφίαν τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους. Πλὴν πρὶν ἢ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀναγεννήσεως λάμπωσιν ἐν Ἰταλίᾳ γυναῖκες ἐν κλασικῇ μορφῶσει, διεκρίθησαν ἑλληνίδες διὰ τῆς εὐφυΐας τῶν καὶ τῶν γνώσεών τῶν. Νικηφόρος ὁ Γρηγοράς ἐξυμνεῖ νεαράν τινα καὶ ὠραίαν γυναῖκα ἐκ Θεσσαλονίκης, τὴν θυγατέρα γραμματέως τινός, ὡς δευτέραν Θεανῶ καὶ Ὑπατίαν. Ἡ ἀξιοθαύμαστος ὅμως προφήτις καὶ διδάσκαλος τοῦ ἀγγλοῦ, ἥτις εἶχε κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ εὐρύτατον ἀκροατήριον φοιτητῶν, φαίνεται κάπως μυθώδης.

Ἐπειδὴ ὁ Basingestokes, ὡς ὁ Ματθαῖος ἀναφέρει, ἀπέθανε τῷ 1252 ἔτει, πρέπει νὰ ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις περίπου τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καθ' ἣν καὶ ὁ μέγας Γεωργιανὸς Σοτὰ Ρουσταβέλ, καὶ ὅπως δὴποτε κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ὑπῆρχεν ἀκόμη ἐκεῖ ἕλλην ἐπίσκοπος. Ἄλλ' οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ ἦναι ἄλλος τις εἰμὴ ὁ τελευταῖος ὀρθόδοξος Μητροπολίτης, πρὸ τῆς ἐν ἔτει 1205 εἰσβολῆς τῶν Φράγκων, αὐτὸς δὲ ἦτο Μιχαὴλ ὁ Ἀκομινάτος. Ἀδύνατον εἶνε νὰ πιστεῦσωμεν ὅτι ὁ ἐν Ἀθήναις σχολαστικὸς ἄγγλος δὲν ἦλθεν εἰς σχέσεις πρὸς τὸν μεγαλοφυῆ ἐκείνον ἑλληνιστὴν, τὸν ἄνδρα τὸν κατέχοντα τὴν ὑψίστην θέσιν ἐν τῇ πόλει, καὶ διὰ τοῦτο εἶνε λίαν παράδοξον ὅτι οὐδόπως ποιεῖται μνείαν αὐτοῦ. Ἡ ὑποτιθεμένη αὐτοῦ διδασκαλὸς Κωνσταντῖνα, ὡς θυγάτηρ τοῦ ἐπισκόπου Ἀθηναίων, δὲν θὰ εἶχεν ἄλλον πατέρα εἰμὴ αὐτὸν τὸν Μιχαὴλ Ἀκομινάτον, καὶ τοῦτο πράγματι ἐπίστευσάν τινες. Ἄλλ' αὐτὸς ἦτο ἄτεκνος· αὐτὸς ὁ ἴδιος περὶ ἑαυτοῦ εἶπεν ἐν τινι ἐπιστολῇ πρὸς Μανουὴλ τὸν Ὑαλῶν: «Εἰ γὰρ καὶ πατὴρ οὐκ ἐγενόμην, ἀλλ' οἶδα τὰ ἐπὶ τοῖς παισὶ τῶν πατέρων σπλάγγνα.»

Αἱ εἰδήσεις διὰ ταῦτα τοῦ Ματθαίου ἐκ Πα-

(1) Ἡ μεταφράσις τοῦ χωρίου τοῦ Βαρδάνη ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Brosset, Additions et éclaircissements à l'Hist. de la Georgie (ἐν Πετροῦ. 1831) σελ. 223.

(2) J. Klaproth, Reise in d. Kaukasus u. nach Georgien. II, 173.

ρισίαν εἶνε ὑπερβολικαί, καὶ ἐν μέρει ἐπενενο-
μέναι. Δυσὶν θάτερον ἢ αὐτὸς ἠπατήθη ὑπὸ
μυθεμάτων τοῦ πολυπλανήτου μάρτυρός του, ἢ
ὅσα αὐτὸς ἐν τῇ νεότητι του περὶ ἐκείνου ἤκουσε,
πρεμύρως διὰ φαντασιωδῶν προσθηκῶν. Ὅ-
ποιοὶ μῦθοι διεδίδοντο κατὰ τοὺς εὐπίστους ἐκεί-
νους χρόνους τῶν μυθοπλαστῶν καὶ θαυμάτων
ἀκριβῶς ἐν Ἀγγλίᾳ, δεικνύει ἡ γνωστὴ διήγη-
σις τοῦ αὐτοῦ χρονολογίου περὶ τοῦ περιπλα-
τωμένου Ἰουδαίου, ἢ τὸ μυθῶδες αὐτὸς πρῶ-
τος ἐξέθηκεν. Ἰστορεῖ σπουδαίως ὅτι τῷ 1228
ἀφίκετο εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἀγ. Ἀλβάνου ὡς
προσκυνητῆς τῶν περιφώνων ἱερῶν τόπων τῆς
ἐσπερίας ἀρμένιος τις Ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἐβε-
βαίωσε τοὺς αὐτοὺς μοναχοὺς ὅτι ἔσχε τὴν τι-
μὴν προσωπικῶς νὰ γνωρίσῃ τὸν Ἰωσήφ Καρ-
τάφιλον, θυρωρὸν τοῦ Πιλάτου, ὅφ' οὗ ὁ Σωτὴρ
ἐξεδιώχθη τοῦ Πραιτωρίου, διότι αὐτὸς πολλά-
κις ἐπισκέπτεται τοὺς ἐπίσκοπους τῆς Ἀρμενίας.
Βραχὺ ἔτι πρὸ τῆς ἀποδημίας αὐτοῦ εἰς τὴν
ἐσπερίαν ἔφαγε μετ' ἐκείνου ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ
τραπέζῃ. Ὁ Καρτάφιλος μετὰ τὴν Σταύρωσιν
τοῦ Χριστοῦ ἐβαπτίσθη παρὰ τοῦ Ἀνακίου με-
τονομασθεὶς Ἰωσήφ, γενόμενος βῆτωρ ἅγιος καὶ
θεοσεβής Ἀνα πᾶν ἑκατοστὸν ἔτος ἀναλαμβάνει
τὴν νεκρὴν ἡλικίαν τριάκοντα ἑτῶν, καὶ τοῦτο
θέλει διακρίσῃ μέχρι τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ
παραουσίας. Ὁ ἀξιοπίσττος ἀρμένιος ἐπίσκοπος ἐνη-
μενίζε βεβαίως τὸν ἄγγλον μοναχόν, ὅτι ἡ κι-
βωτὸς τοῦ Νῶε ἵσταται ἀκόμη ἤδη ἐπὶ τοῦ
Ἀραράτ.

Ἐνῶ ἐν Ἀθήναις αἱ ἐπιστημονικαὶ σπουδαὶ
εἶχον ἀποδεδεσθῆ, διεσώθη ἡ παράδοσις περὶ
τοῦ πνευματικοῦ μεγαλείου τῆς πόλεως τῶν
σοφῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ. Ἐφραζέσθησαν ὅτι αὕτη
ὑπῆρξε κατὰ τοὺς σκοτεινοτάτους χρόνους τῆς
βαρβαρότητος ἢ μεγάλης Σχολῆς ἐξόχων ἑλληνη-
στῶν. Ὅχι μόνον ἡ Πάπισσα Ἰωάννα ἐσπού-
δασεν ἐκεῖ κατὰ τὸν ἑννέον αἰῶνα, ἀλλὰ καὶ
ὁ Σκῶτος Ἐριγένεας, καὶ ὁ μὲν ὁ μέγας οὗτος
μύστης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὴν ἐπο-
χὴν ἐκείνην ἐκτῆσατο τὰς γνώσεις αὐτοῦ ἐν τινι
σχολείῳ ἱρλανδικοῦ μοναστηρίου.

Δὲν θὰ ἀπορήσῃ τις ἂν ἡ Σκῶτικὴ παγκό-
σμιος χρονολογία ἵστορεῖ περὶ τοῦ βωμαιοῦ ἀυ-
τοκράτορος Κλαυδίου, ὅτι ἠθέλησε νὰ πέμψῃ τὰ
ἑαυτοῦ τέκνα εἰς Ἀθήνας ἀπὸ ὑπῆρχεν ἡ ἀρί-
στη Σχολή. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Florisel Niquea—
ἐπεισοδίῳ τοῦ ὀνομαστοῦ μυθιστορηματοῦ Ama-
dis de Gaula—λέγεται ὅτι ὁ ἵπποτικὸς Ἀγησί-
λαος ὁ ἐκ Κόλχου ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις.
Περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΑ' αἰῶνος ὑπερήσπισε μονα-
χὸς τις ἐκ S. Emmeran παρὰ τὸ Ρέγενσβουργ
τὸν παρὰ τῷ Βενεδικτίνῳ ἀμφισβητηθέντα ἐν
S. Denis ἰσχυρισμόν, ὅτι τὰ ὄσῳ τοῦ Διονυσίου
Ἀρισπαγίτου, ὅστις ἐσφαλμένος εἶχεν ἀνακηρυ-

χθῆ ἀπόστολος τῆς Γαλλίας, ἐκείθεν μετεκομι-
σθησαν εἰς Ρέγενσβουργ. Ἐν τινι ἐπιστολῇ πρὸς
τὸν Ἀββᾶν Reginward ἀπευθύνει ἀποστροφὴν
τινα πρὸς τὰς Ἀθήνας ἄτῃν τροπὴν τῆς ρητο-
ρικῆς, τὴν μητέρα τῶν φιλοσόφων, ἧτις ἐδοξά-
σθη διὰ τοῦ Διονυσίου.

Δυσκόλως ἐγνώριζεν οἷος δῆποτε λόγιος τῆς
Δύσεως τὸν παρὰ Θεουκιδίδη πανηγυρικὸν τοῦ
Περικλέους, δι' οὗ ὁ μέγας ἐκείνος πολιτικὸς
ἀνὴρ ὠνόμασε τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα παιδείῳ
τῆς Ἑλλάδος. Ὁ χριστιανικὸς ὁμῶς κόσμος ἐγί-
νωσκε διὰ μέσου τοῦ Κικέρωνος καὶ ἄλλων λα-
τίνων συγγραφέων καὶ ἐκκλησιαστικῶν πατέρων
τὴν δόξαν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ὡς μητρὸς
πάσης ἐπιστήμης. Τὸ ἐγκώμιον τοῦτο ἦτο ἀμείω-
τον τὸν ΙΒ' καὶ ΙΓ' αἰῶνα. Ἐν τοῖς περὶ Ἀλε-
ξάνδρου μυθιστορημασι λέγεται ὁ Ἀριστοτέλης
Ἀθηναῖος διὰ τοῦτο μόνον, διότι ἦτο μέγας
φιλόσοφος καὶ «ὁ κόσμος οὐδεμίαν σοφίαν πλέον
κατέχευε, ἧτις νὰ μὴ εὐρίσκειτο καὶ ἐκεῖ». Βελ-
χέλμος ὁ ἐκ Malmesbury δὲν ἤξευρε νὰ ἐγκω-
μιάσῃ κάλλιον τὸν λόγιον ἐπίσκοπον Ralf ἐκ
Rochester, εἰμὴ λέγων περὶ αὐτοῦ ὅτι ἀπερρό-
φησεν ἐν ἑαυτῷ πάσας τὰς Ἀθήνας. Ἐν τῇ πόλει
ταύτῃ, οὕτω παρατηρεῖ Ματθαῖος ὁ ἐκ Παρι-
σίων, ἐσπούδασαν οἱ Ἕλληνας σοφοί, καὶ ἐπειδὴ
ἡ σοφία εἶναι ἀθάνατος, διὰ τοῦτο καὶ αἱ Ἀθη-
ναι διετήρησαν τὸ ὄνομα τοῦτο. Διότι τοῦτο
σύγκειται ἐκ τοῦ στερητικοῦ Α καὶ τῆς λέξεως
Θάρατος.

Ἄξιον συμπλήρωμα τῆς ἐρμηνείας ταύτης
εἶναι ὅτι ἐπενόησε Γερβάσιος ὁ ἐκ Τιλβουρυ
κατὰ τὸν αὐτὸν ΙΓ' αἰῶνα περὶ τῆς Ἀκαδη-
μίας τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ ὄνομα τοῦτο δηλοῖ κατ'
αὐτὸν λύπη τοῦ λαοῦ (Ἄκος-δῆμος) διότι οἱ
μαθηταὶ τοῦ Πλάτωνος ἐξελέξαντο ἀκριβῶς τὸν
εἰς σεισμούς ὑποκειμένον τοῦτον τόπον, ὅπως ὁ
διαρκὴς φόβος χαλιναγωγῆ τὰς πνευματικὰς
αὐτῶν τάσεις. Ὁ αὐτὸς Γερβάσιος ἐρμηνεύει τὸ
ὄνομα Περιπατητικοὶ ἐκ τοῦ ὅτι οἱ μαθηταὶ
τοῦ Ἀριστοτέλους τρόπον τινὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς
ἀληθείας περιεπάτουν.

Ἐὰν ἐν πόλει τινὶ τῆς Δύσεως ἤμαζον Σχο-
λαὶ λογίων δὲν ἀπέχον πολὺ τοῦ νὰ παραβάλ-
λωσιν αὐτὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας. Ἀλφόνσος ὁ ἐκ
τοῦ Ὄρους Κασίνου, ὁ σύγχρονος Γρηγορίου τοῦ
Ζ'. ὤμνησε διὰ τοῦτο τὴν Ἀβέρσιν, διότι αἱ
φιλοσοφικαὶ αὐτῆς σχολαὶ ἐξισώθησαν πρὸς τὰς
τῶν Ἀθηνῶν. Ὅπως παρὰ τοῖς λογίοις τῆς
Δύσεως, οὕτως ἐπέζησε καὶ παρὰ τοῖς Ἀραβί,
ἀρίστοις μεταφραστικῆς φιλοσοφικῶν καὶ ἱατρι-
κῶν συγγραμμάτων τῶν Ἑλλήνων, ἡ αὐτὴ τῶν
Ἀθηνῶν δόξα. Ὁ Ἰσραήλ, ὅστις περὶ τὰ μέσα
τοῦ δεκάτου αἰῶνος συνέταξε γεωγραφικὸν τι
ἔργον, ἀναφέρει τὰς Ἀθήνας περιγράφων τὰ ὄρια
τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἧτις κατ' αὐτὸν περι-

βρέχει τὴν Γαλικίαν, Φραγκίαν καὶ Ρώμην, ἢ
τῆς ὑποίας τὰ παράλια ἐκτείνονται ἀπὸ Κων-
σταντινουπόλεως μέχρις Ἀθηνῶν καὶ Ρώμης.
Λέγει ὅτι Ρώμη καὶ Ἀθήναι εἶναι τὸ κέντρον
εἰς ὃ συνέρχονται οἱ Ροῦμ, ἦτοι οἱ Ἰταλιῶται
καὶ Βυζάντιοι, καὶ ὅτι ἰδίᾳ αἱ Ἀθήναι ὑπῆρξαν
ἡ ἔδρα τῆς σοφίας τῶν Ιουρᾶν, ἦτοι τῶν πάλαι
ἑλλήνων, ὅπου οὗτοι διετήρησαν τὰς ἐπιστήμας
των καὶ τὴν φιλοσοφίαν των. Παρὰ τῶν Ἀρά-
βων μετὰ ταῦτα μετεδόθη ἡ δόξα τῶν σχολῶν
τῶν Ἀθηνῶν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τούρκους
χρονολογῶν Σαχδεδδίν καὶ Χατζῆν-Χελφα.

Σ. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΩΜΟΣ

Ο ΠΑΠΟΥΛΑΚΗΣ

Θ'.

Περιοδεῖται Παπουλάκης εἰς Μίνην. — Ἡ νέα Ἰερου-
σαλήμ. — Ἀνεπάρκεια δημοσίου δυνάμεως. — Τὸ ὄσπε-
ρινὸν μυστήριον. — Ματαιώσις συναθροίσεως. — Ἀνεπι-
τυχεῖς ἀπέπειραι. — Εὐχαιρεῖς λόγοι. — Ἡ ἐν Λεούκτρῳ
ἦττα τοῦ ἐπάρχου καὶ τοῦ ὑπομειράρχου. — Ἡ εἰς
Καλάμας ἱερὰ ἐκστρατεία. — Ἐγκύκλιος Παπουλάκης.
— Ἡ δικαιοσύνη ἀποκρουμένη. — Τρόμος ἐν Καλάμας
καὶ προκήρυξις τοῦ Νομίρχου. — Ὁχύρωσις τῆς πόλεως.
— Οἱ πρέσβεις τῶν Καλαμῶν καὶ ὁ πρέσβυς τοῦ Πα-
πουλάκης. — Διασκόρπισις τῶν Λακωνῶν. — Ἐκστρατεία
εἰς τὸν δῆμον Ἀβίας. — Ζημίαι τῶν Καλαμῶν. — Τὰ
πνευματικὰ μέσα καὶ τὸ ἀνάθημα. — Οἱ Ρουμειῶται.
— Οἱ Λάκωνες καὶ ὁ στρατός. — Τ' ἀποτελέσματα τῆς
πυρίτιδος. — Φουστάνελλα ἀντὶ βῆσου. — Ἐνέργειαι
βουλευτῶν. — Τὰ γρήματα καὶ ἡ προδοσία. — Ὁ Πα-
παδασίλαρος. — Ἡ πλαστὴ φρουρὰ καὶ τὸ πλαστὸν
ἔγγραφον. — Περιοδεῖται νομίρχου καὶ ὑποταγῆ τῶν ἀνυ-
ποτάκτων.

Ἐν τούτοις ὁ Παπουλάκης ἐξηκολοῦθει πε-
ριερχόμενος τοὺς διαφόρους δῆμους τῆς δυτικῆς
Λακωνίας γενόμενος πανταχοῦ δεικτὸς ἐν θριάμβῳ.
Ἰδοὺ τὸ δρομολόγιον αὐτοῦ κατὰ τὰ ἐπίσημα
ἔγγραφα.

Τὴν 23 Ἀπριλίου μετέβη εἰς τὸ χωριὸν Κώ-
τρονα τοῦ δήμου Κολοκυνθίου, τῆς ἐπαρχίας
Γυθείου, ἐνθα τὸν ὑπέδεχθησαν ἐνθουσιωδῶς
πάντες οἱ κάτοικοι μετὰ τοῦ ἱερατείου διὰ παν-
ηγυρικῆς κωδωνοκρουσίας. Διατρίψας αὐτοῖς
μέχρι τῆς 28, μετέβη εἰς τὸν δῆμον Λαγείας,
παρκαλοῦμενος δὲ ὑπὸ τοῦ τότε εἰσέτι θου-
μαστοῦ τοῦ ἐπισκόπου Ἀσσήνης, πολλῶν ἱερῶν
καὶ παμπληθῶς ὄχλου ἐπορεύθη ἐκεῖθεν εἰς τὸν
δῆμον Μέσσης τῆς ἐπαρχίας Οἰτύλου καὶ διέ-
μεινε μέχρι τῆς 3 Μαΐου, ὅτε ἐπκνήλθεν εἰς τὸ
χωριὸν Κάβαλο πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Κολο-
κυνθίου. Σημειωτέον ὅτι πρὸς τὸν δῆμον τοῦτον
ὁ Παπουλάκης ἔτρεφεν ἐξαιρετικὴν συμπάθειαν,
διότι αὐτοῖς εὖρε καὶ τοὺς ἐνθουσιωδισταίους
τῶν ὄπαδῶν του, ἀπεκάλει δὲ τὸ Κολοκύνθιον

ἀδιαφορῶν περὶ τῆς πεζότητος τοῦ ὀνόματος
Νεῖαν Ἰερουσαλήμ, ὀνομασίαν παραδόξως ἀνα-
μιμνήσκουσαν τὰ ὄνειροπολήματα τῶν Χιλι-
στῶν. Τὴν ἐπομένην ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν μετέβη
εἰς τὸ χωριὸν Μαυροβούνι τοῦ δήμου Γυθείου
παρκαλοῦμενος, ὡς λέγει ἡ ἔκθεσις, ὑπὸ 4000
περίπου ὄχλου ἀχαλινώτου ἐκ τῶν δῆμων ὅλης
τῆς ἐπαρχίας.

Τὴν 5 Μαΐου μετέβη εἰς τὸ χωριὸν Καρβελά
τοῦ δήμου Μαλευρίου, ἀλλ' ἐκεῖ ἡ ὑποδοχὴ
ὑπῆρξε κάπως ψυχρότερα, λαθῶν δὲ ὑπονοίας
μήπως συλληφθῆ, διέμεινε μόνον ὀλίγας στιγμὰς
καὶ ἀπῆλθε παρκαρῆμα εἰς τὸ χωριὸν Σκουτάρι
τοῦ δήμου Καρσουπόλεως, ὅθεν ἐγένετο ἄφρα-
τος, ἐπανελθὼν κρυφίως εἰς τὸν προσφιλῆ του
δῆμον Κολοκυνθίου, ὅπου διέμεινε ὑποκρυπτό-
μενος μέχρι τῆς 11 Μαΐου.

Αἱ ἐπιτόπιοι ἀρχαὶ βλέπουσαι τὸν αὖξοντα
ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν ὀσημέραι ἐκδηλουμένην
ἐχθρικὴν τοῦ πλήθους στάσιν κατὰ τῆς ἐξουσίας
συνεταράχθησαν ἐπὶ τοῖς κινήμασι τούτοις, δὲν
ἠδύναντο ὁμῶς ἀποτελεσματικῶς νὰ ἐνεργήσωσιν
ἐνεκα τῆς παντελοῦς σχεδὸν ἐλλείψεως δημοσίου
δυνάμεως. Κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς Νομαρ-
χίας Λακωνίας, ἐὰν ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς στρατιω-
τικὴ δύναμις ἐπαρκῆς, τὸ κακὸν θὰ προελαμ-
βάνετο· πλὴν μόλις ὑπῆρχον 6—8 ἄνδρες τῆς
χωροφυλακῆς εἰς Γυθειὸν ἔνευ ὑπομειράρχου καὶ
10—12 εἰς Οἰτύλον, ὀλίγιστοι δὲ ἕτεροι στρα-
τιῶται διεσπαρμένοι εἰς ἄλλα μέρη, ἀφροσύνη
δὲ θὰ ἦτον ἄντικαθῆ ἢ ἀσήμαντος αὕτη δύ-
ναμις κατὰ τῶν θρασίων ἐνόπλων στιφῶν τῶν
παρκαλοῦμενων τὸν κήρυκα. Ὅτε ὁ Χριστό-
φορος ἐπορεύετο εἰς τὸν δῆμον Λαγείας συνο-
δευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ἀσσήνης καὶ ὑπὸ
πολλῶν ἱερῶν καὶ δισχιλίων τούλάχιστον Λα-
κωνῶν, συνήντησεν αὐτὸν μικρὸν ἀπόσπασμα ἐκ
τεσσάρων ἢ πέντε χωροφυλάκων διοικουμένων
παρ' ἐνὸς ἐνωμοτάρχου. Ὁ θαρραλέος ἀποσπασ-
ματάρχης ἀπεπειράθη νὰ συλλάβῃ τὸν δημαγω-
γὸν μοναχὸν καὶ νὰ ἰδηγήσῃ αὐτὸν εἰς Γυθειὸν,
ἀλλ' ὁ παρκαλοῦμενος ὄχλος ἐξεμάνθη καὶ οἱ χω-
ροφύλακες ἐδέησε νὰ ὑποχωρήσωσι μετὰ σπου-
δῆς διὰ νὰ μὴ κατακρεματισθῶσιν ὑπὸ τοῦ
ὄργισμένου πλήθους. Ἐπίσης ἀπέτυχον ἐνεκα
τῆς ἀνεπαρκοῦς δημοσίας δυνάμεως καὶ ἕτεροι
μεμνημένοι ἀπόπειραι τῆς ἐξουσίας πρὸς σύλ-
ληψιν τοῦ Χριστοφόρου, καὶ ὁ ἐπαρχος Οἰτύλου
μετάβας κατὰ διαταγὴν τῆς Νομαρχίας μετὰ
τοῦ ὑπομειράρχου καὶ δώδεκα χωροφυλάκων νὰ
συλλάβῃ τὸν μοναχὸν εἰς τὸν δῆμον Μέσσης,
ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ ἄπρακτος εὐρῶν αὐ-
τὸν περιστοιχιζόμενον ὑπὸ τετρακισχιλίων Λα-
κωνῶν. Διὸ αἱ ἐν Γυθείῳ ἀρχαὶ μαθοῦσαι ὅτι ὁ
Παπουλάκης διενεοῖτο νὰ προσκαλέσῃ γενικὴν
συνάθροισιν τῶν ὄπαδῶν του εἰς Ἀγίαν Παρκα-

σκευήν, ὅπως ἀποκαλύψῃ εἰς αὐτοὺς ἀπὸ ὑπερ-
ρινόν του μυστήριον» κατὰ τὴν ἐκθεσιν, καὶ
φοβηθεῖσαι εὐλόγως μήπως ἐκ τῆς συνελεύσεως
ταύτης ἐπέλθῃ γενικὴ ἀναστάσις, κατέφυγον
εἰς παραπειστικά μέσα ὅπως ἐμποδίσωσιν αὐτήν,
ὅπερ τῶ ὄντι καὶ κατώρθωσαν διὰ συμβουλῶν
καὶ ἀπειλῶν, τῇ δραστηρίῳ συμπράξει τινῶν ἐκ
τῶν μάλλον ἐμφορῶν προκρίτων τῆς χώρας.
Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἀπεσκίρτησεν ἀπὸ
τοῦ Χριστοφόρου καὶ ὁ ἕως τότε μετ' αὐτοῦ ἐν-
θουσιωδῶς συμπράττων ἐπίσκοπος Ἀσσήνης,
πεισθεὶς εἰς τὰς παραινέσεις τοῦ υἱοῦ τοῦ βου-
λευτοῦ Λακωνίας Πετροπουλάκη, Λεωνίδα τοῦ
πρὸ ὀλίγου ἀποθανόντος ἀνδρείου συνταγματάρ-
χου. Ἰδὼν τὴν ἀποσκίρτησιν ταύτην καὶ τὴν
ματαιώσιν τῆς συναθροίσεως ὁ Παπουλάκης διέ-
μεινεν εἰς Βωχὸν μέχρι τῆς 13 καὶ ἐκεῖθεν ἐπέ-
στρεψεν εἰς τὸ σύνθηδες αὐτοῦ ὀρηκτήριον, τὸν δῆ-
μον Κολοκυνθίου.

Ἐν τούτοις μετὰ τὰ τελευταῖα ἐντονα τῆς
Κυβερνήσεως μέτρα καὶ ἀρχαὶ ἐνθαρρυνθεῖσαι προέ-
βησαν καὶ αὐτὴς εἰς ἀποπειράς πρὸς σύλληψιν
τοῦ ταραξίου καὶ ὀρηκτικῆς διοικητῆς τῆς ἐν
Λακωνίᾳ μοίρας τῆς χωροφυλακῆς Κουτσογιαν-
νόπουλος παραλαβὼν τὸ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέ-
ραν ἀφικόμενον ἀπόσπασμα ὄροφυλακῆς ἐκ τοῦ
δήμου Κροκεῶν μετὰ πολλῶν ἀξιωματικῶν ἐξε-
στράτευσεν ὅπως συλλάβῃ τὸν Παπουλάκην ἐν-
τὸς αὐτοῦ τοῦ καταφυγίου του, ἤτοι εἰς τὸ χω-
ρίον Φλομοχώρι τοῦ δήμου Κολοκυνθίου καὶ τὴν
15 Μαΐου μετέβη νύκτωρ εἰς τὸ χωρίον Πηγα-
νοχώρι. Ἠλπίζε καθ' ἃς εἶχε πληροφορίας, ὅτι ἡ
ἐμφάνισις σοβαρῆς ὅπως δὴ ποτε δημοσίου δυνά-
μειος ἐμελλε νὰ πτοήσῃ τοὺς θιασώτας τοῦ Χρι-
στοφόρου, ἀλλ' αἱ προσδοκίαι του διεψεύσθησαν,
καθότι γνωσθεῖσης τῆς ἀφίξεώς του, διὰ γενι-
κῆς κωδονακρουσίας συνήχθησαν πάντες οἱ κά-
τοιικοι τῶν χωρίων τοῦ δήμου, περὶ τοὺς τρισχι-
λίους, ἐξ ὧν οἱ πλείστοι ἐνοπιοι, οἵτινες πληρο-
φορηθέντες ὅτι ὁ διοικητῆς τῆς Μοίρας εἶχε
προσκαλέσει εἰς ἐπικουρίαν δύο λόχους τοῦ ὑπὸ
τὸν διοικητὴν Μαυροδῆμον 5ου πεζικοῦ τάγ-
ματος, ἐπεμψάν 150 ἄνδρας καὶ κατέλαβον ἐγ-
καίρως στενὴν δίοδον καλουμένην Πλατεῖα Σκά-
λα, ἐξ ἧς ἐμελλε νὰ διέλθῃ ἡ στρατιωτικὴ δύ-
ναμις, ἐνῶ ταυτοχρόνως δι' ἀπεσταλμένων πα-
ρήγγειλαν εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Μοίρας ν' ἀνα-
χωρήσῃ. Ὁ Κουτσογιαννόπουλος ὅπως ἀποφύγῃ
αἰματηρὰν καὶ ἰσως ἀνωφελῆ σύγκρουσιν, ἀπε-
φάσισε μετὰ στρατιωτικῶν συμβούλιον ν' ἀπέλθῃ,
ἀφοῦ εἰδοποίησε καὶ τὸν Μαυροδῆμον νὰ μὴ
προχωρήσῃ, ἐπέστρεψε δὲ τὴν 17 εἰς Γύθειον διὰ
τῆς παραπλευρώσεως κατὰ τὰ παράλια ἐκεῖνα κα-
νονιοφόρου ὁ Καράρης.

Θρασυνθεὶς ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων τούτων
ἀποτυχῶν τῆς ἐξουσίας ὁ Παπουλάκης ἐξηκο-

λύθει τὸ φλογερὸν του κήρυγμα. Γενναίαν ἀπό-
πειραν ἐπεχείρησε τότε καὶ ὁ ἀντισυνταγμα-
τάρχης Γερμανὸς Μαυρομιχάλης μεταβὰς μετὰ
τινῶν οἰκείων αὐτοῦ τὴν 17 Μαΐου εἰς Φλομο-
χώρι, ὅπου ἐντυχῶν τὸν μοναχὸν εὐθαρσῶς ὠμί-
λησε πρὸς αὐτόν: «Καλόγηρε, εἶπεν αὐτῷ ἢ νὰ
παρὰδοθῆς εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἢ νὰ ὑπάγῃς
εἰς τὴν σκῆτην σου καὶ ν' ἀφήσῃς τὸν τόπον
τοῦτον, ὃν ἐξώθεις εἰς ἐμφύλιον πόλεμον.» Ὁ
Παπουλάκης ἀπάντησεν ὑποκριτικῶς: —Φεύγω,
ἀλλὰ θὰ μὲ ζητήσετε πάλιν.—Φύγε, ἐπανέλα-
θεν ὁ Γερμανός, φύγε ὄργανον τοῦ Σατανᾶ, καὶ
ἂν σὲ ζητήσωμεν ἐπανερχεσαι. Μετὰ τοῦτο δὲ
πολλὰ ἐλάλησε περὶ τῆς ἀγυρτείας τοῦ κήρυκος
καὶ τῶν ὀλεθρίων αὐτοῦ σχεδίων πρὸς τοὺς Λά-
κωνας, οἵτινες ἐσιώπων εἰς μόνον ἱερεὺς παρε-
τήρησεν αὐτῷ ὅτι ἀδίκως ἡ ἐξουσία καταδιώ-
κει τὸν ἅγιον ἄνθρωπον. Καὶ τὸν μὲν Μαυρομι-
χάλην ἀνήκοντα εἰς μεγάλην καὶ κλεινὴν τῆς
χώρας οἰκογένειαν χαίροντα δὲ καὶ ἀτομικῶς
ὑπόληψιν μεγάλην παρὰ τοῖς συμπολίταις του
οἱ περὶ τὸν Παπουλάκην ἐσεβάσθησαν. Δὲν ἔσχεν
ὅμως τὴν αὐτὴν εἰρηνικὴν ἐκθεσιν ἑτέρα ἀπό-
πειρα γενομένη μετὰ δύο ἡμέρας, ὅτε μετέβη-
σαν ὅπως τὸν συλλάβωσιν εἰς τὸν δῆμον Λεύ-
κτρον ὁ ἐπαρχὸς Οἰτύλου, ὁ ὑπομοίραρχος, ὁ ἀν-
τισυνταγματάρχης Πουλικάκος καὶ ἄλλοι τινὲς
ἀξιωματικοί, μετ' ἀποσπάσματος ἐκ δεκαπέντε
ἀνδρῶν χωροφυλάκων καὶ ὄροφυλάκων, συνοδεύο-
μενοι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Γερμανοῦ Μαυρομιχάλη.
Οἱ περιστοιχίζοντες τὸν κήρυκα τρισχίλιοι πε-
ρίπου ἐνοπιοὶ καὶ ἄοπιοι ἀνήκοντες κατὰ τὸ
πλεῖστον εἰς τοὺς δήμους Καρδαμύλης, Ἀρεου-
πόλεως καὶ Κολοκυνθίου ἐδειξαν εὐθύς ἐχθρικὰς
διαθέσεις καὶ προηγουμένων τῶν γυναικῶν, ὧν
τὴν συνδρομὴν ἐπεκαλέσθη ὁ ἀπειλούμενος προ-
φήτης, καθὰ ἀλλαγῶν διηγήθη, ἐπέπεσον κατὰ
τῶν προσελθόντων διὰ λίθων καὶ βόσων,
τραυματίζοντες τὸν ἐπαρχον, τὸν ὑπομοίραρχον
καὶ τινὰς ἄλλους ἐκ τῆς συνοδίας.

Ὁ Παπουλάκης διηυθύνθη ἐκεῖθεν πρὸς τὸ
Προάστειον τοῦ δήμου Καρδαμύλης καὶ ἀφοῦ
ἐδημηγόρησεν αὐτόθι ἀπῆλθε τὴν 20 Μαΐου
παρακολουθούμενος ὑπὸ ἀρκετῶν ὄπαδῶν. Καθ'
ὁδὸν ὅμως ἐγκαταλείψας αὐτοὺς ἐγένετο ἄφρα-
τος πορευθεὶς λάθρα εἰς τὰ Πηγάδια τοῦ δή-
μου Ἀβίας, ὅπου διέμεινεν ἐπὶ ἐξ ἡμέρας. Κατὰ
τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἀναπαύσεως ἀπεφάσισε
τὴν ἱεράν εἰς Καλάμας ἐστρατεῖαν. Τὰ βασι-
λικὰ στρατεύματα ἀπεβιάζοντο ἤδη εἰς Λα-
κωνίαν καὶ τοῦτο βεβαίως εἶχε περιέλθει εἰς
γνώσιν αὐτοῦ· ὅθεν βλέπων τὴν καταδιώξιν κα-
θισταμένην σοβαρὰν σκοπὸν εἶχε ν' ἀποφύγῃ μὲν
αὐτὴν ἀπομακρυνόμενος εἰς χωρῶν δὲ εἰς τὸν
νομὸν Μεσσηνίας νὰ διαδώσῃ καὶ ἐκεῖ τὴν πυρ-
καϊὰν τῆς στάσεως καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν σὺλ-

ληψίν του δυσκολωτέραν. Δι' ἐγκυκλίου του λοι-
πὸν προσεκάλεσε τοὺς πιστοὺς νὰ τὸν παρακο-
λουθήσωσι, λέγων ὅτι μεταβάνει εἰς Καλάμας
διὰ νὰ συζητήσῃ μετὰ τῶν δικαστῶν καὶ ἐλέγξῃ
αὐτοὺς. Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη, ἧς ἀντίγραφον εὐ-
ρηται ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνο-
λογικῆς Ἑταιρίας, ἔλεγε τὰ ἑξῆς:

«Χριστιανοί, χαίρετε.

«Ἐγὼ ἀπεφάσισα ν' ἀπεράσω εἰς τὰς Καλά-
μας μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Πα-
ναγίας καὶ πάντων τῶν ἁγίων, διὰ τοῦτο σὰς
λέγω ὅσοι ἀγαπάτε τὸν Χριστὸν νὰ ἐλθῆτε μαζί
μου ν' ἀκούτε ὅπου θὰ κριθῶ μετὰ τοὺς κριτὰς·
ἂν φταίγω ἐγὼ, ὅλοι νὰ μὲ ρίχτε εἰς μίαν φωτιὰ
νὰ μὲ κάψτε νὰ ἡσυχάσῃ ὁ κόσμος, εἰ δὲ καὶ
φταίνε οἱ κριταί, νὰ τοὺς πῆτε νὰ κηρύττω
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ του
δὲν δένεται. Καὶ νὰ ἔχω ἀπάντησιν σὰς σήμε-
ρον καὶ ποῦ θὰ μαζωχθῆτε, πᾶ ποῖον τόπον θὰ
μαζωχθῆτε νὰ μοῦ εἰπῆτε, διότι ἐγὼ δὲν κι-
νῶ, διότι μὲ σκοτώνουν, μοναχὸς μου δὲ κινῶ.
Καὶ ὅσοι ἀγαπάτε τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Πανα-
γίαν μικροὶ καὶ μεγάλοι νὰ ἐλθετε καὶ ὅσοι εἶνε
μετὰ τὸν Διάβολον ἄς κάτσουν. Πάρετε καὶ ψωμί-
κοντὰ σὰς διὰ τρεῖς ἡμέρας. Θὰ μείνωμεν εἰς
τὴν χώραν τῶν Καλαμῶν.

«ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Κύρηκας.»

Ἀθρόοι συνέρρευσαν οἱ Λάκωνες μετὰ τὴν
πρόσκλησιν ταύτην, παρακινούμενοι οὐ μόνον
ὑπὸ τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ ἀλλὰ καὶ
ὑπὸ τῆς ἐλπίδος τῶν λαφύρων, διότι ὁ πονηρὸς
καλόγηρος ὑπεξέκκιε καὶ τὴν πλεονεξίαν αὐτῶν
ὑποσχόμενος ὡς ἐλέγετο ἀμοιβὴν ἑκατὸν ταλλή-
ρων εἰς πέντα ὅστις ἤθελε τὸν παρακολουθήσει. Ὁ
νομάρχης Μεσσηνίας μαθὼν τὴν ἀπειλητικὴν ταύ-
την συγκεντρωσιν καὶ τὰ μελετώμενα περὶ εἰσβολῆς
σχέδια παρήγγειλεν εἰς τὸν ἀνακριτὴν Μεντῶρον
νὰ μεταβῇ εἰς Πηγάδια μετὰ δημοσίου δυνά-
μειος ὅπως ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις. Τὸν ἀνακριτὴν
συνώδευσε καὶ ὁ φρούραρχος Καλαμῶν ὑπολο-
χάγος Ἀντώνιος Καπετανάκης, ὅστις ὡς γνω-
στὸς εἰς τὸν τόπον ἐντολὴν εἶχε νὰ παραινέσῃ
τοὺς συναθροισμένους ὅπως διαλυθῶσιν εἰρηνι-
κῶς ἀλλὰ καθ' ὁδὸν συναντήσαντες πολλοὺς
ἐνόπλους Πηγαδιώτας κατέχοντες ὄχυράς θέσεις
καὶ μολόντες ὅτι οἱ συγκεντρωθέντες περὶ τὸν
Παπουλάκην ἦσαν ἀμετάπειστοι ἐπίστρεψαν
ἄπρακτοι. Ὁ διοικητῆς τῆς μοίρας τῆς Λακωνίας
ἀντισυνταγματάρχης Κουτσογιαννόπουλος ἔχων
ὑπὸ τὰς διαταγὰς του δύο λόχους ὄροφυλάκων
καὶ 20 χωροφυλάκας εὐρίσκειτο εἰς τὴν μονὴν
Δημιόβας παρὰ τὸ χωρίον Γιάννιτσα, καὶ μα-
θὼν τὴν ἐν Πηγάδιοις συγκεντρωσιν, ἐσκόπει
νὰ ἐκστρατεύσῃ πρὸς διέκλυσιν αὐτῆς, παραλαμ-
βάνων πᾶσαν τὴν ἐν Καλάμας εὐρίσκομένην
δημοσίαν δύναμιν μετ' ἐνὸς λόχου πεζικοῦ ἀρ-

τίως ἀφικόμενου αὐτόθι ἐκ Πατρῶν ὑπὸ τὸν
ὑπολοχαγὸν Δαγκλῆν· εὐτυχῶς ὅμως ἀπετράπη
ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον ἐπιχείρημα, ὅπερ ἤθελε προ-
καλέσει μόνον ἄσκοπον αἰματοχυσίαν, ἐπειδὴ
οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Παπουλάκη κατείχον ὄχυρωτά-
τας θέσεις καὶ ἀπόφασιν εἶχον ν' ἀμυνθῶσι μί-
χρῃς ἐσχάτων.

Τέλος τὰ στίφη τῶν Μανιακῶν ἐξεκίνησαν
ὁδηγούμενα ὑπὸ τοῦ Παπουλάκη καὶ διευθυνο-
μενα εἰς Καλάμας. Συνέκειντο κατὰ τὴν διαβε-
βαίωσιν τοῦ νομάρχου Μεσσηνίας ἐκ δισχιλίων
ἀτόμων, ἐξ ὧν 500 ἦσαν οἱ ἐνοπιοὶ, ἀρχηγούς
δὲ εἶχον τὸν Φάσσον καὶ ἕτερον τινα ἐκ Πηγα-
διῶν ἀνθυπολοχαγὸν τῆς προικοδοτημένης φά-
λαγγος ὀνόματι Μαυροειδῆν. Παρεκτός τῶν δύο
τούτων οὐδεὶς ἕτερος κεκτημένος ποῖαν τινα ἀτο-
μικὴν σημασίαν εὐρίσκειτο εἰς τὰς τάξεις τῶν
ἐπιδρομῶν, οἵτινες ἦσαν συρφετός, οὐ τὴν ἀγροῖ-
κον θρησκομανίαν ἐξῆπτον ἐτι μάλλον τὰ λη-
στρικὰ ὀρμήματα. Ἡ φήμη τῆς εἰσβολῆς ἐνέ-
πνευσε τὸν τρόμον εἰς τοὺς φιλησυχούς κατοίκους
τῶν Καλαμῶν. Ὁ νομάρχης ἐσπευσε νὰ ἐπικα-
λεσθῇ τὴν συνδρομὴν τῶν δημάρχων τῶν πλη-
σιεστέρων δήμων καὶ πολλῶν ἐκ τῶν ἐγκρίτων
πολιτῶν πρὸς ἄμεσον στρατολογίαν ἐθνοφυλάκων.
Ταυτοχρόνως δὲ ὁ ἀντισυνταγματάρχης Κουτσο-
γιαννόπουλος ὑπὲρ τὸ δέον πτοηθεὶς καὶ λησμο-
νήσας τὰ ἐπιθετικὰ του σχέδια, ἐγκατέλιπε τὸ
χωρίον Γιάννιτσα παρ' ὅ ἐστρατοπέδευε καὶ ὑπε-
χώρησε κατεσπευσμένως εἰς Καλάμας μετὰ τῶν
ὑπ' αὐτὸν ἀνδρῶν, προσκαλέσας δ' ἐν τῷ ἄμα
τὸν αὐτόθι μοίραρχον τὸν διέταξε νὰ τοποθετήσῃ
τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν εἰς τὰς καταλληλο-
τέρας οἰκίας τῆς πόλεως, διατάξας ἐνταυτῷ καὶ
τὴν ὄχυρωσιν τοῦ νομαρχιακοῦ καταστήματος,
ἧτις καὶ ἤρξατο ἐκτελουμένη παρὰ τῶν στρα-
τιωτῶν. «Φόβος καὶ τρόμος διεχύθη παρευθὺς
εἰς τὰς ψυχὰς τῶν κατοίκων, γράφει ὁ νομάρχης
ἐν τῇ ἐκθέσει του, καὶ αἱ Καλάμαι δι' ὅλης τῆς
νυκτὸς παρίστανον ἐλευσίν ἑτάμα ἀνησυχίας
καὶ κινήσεως τῶν πολιτῶν ἐνασχολουμένων διὰ
τὴν περιουσίαν των». Ὁ νομάρχης ἐμερίμνησε
νὰ μετακομισθῶσι τὰ χρήματα τοῦ δημοσίου
Ταμείου εἰς τὸ ναυλοχοῦν παρὰ τὴν παραλίαν
πολιτικὸν βρῆκιον Ἀθηνᾶ καθὼς καὶ ποσότης
πορίτιδος, ἧτις εἶχε πρὸ μικροῦ ἀποβιβάσθη, ἐ-
γράψε δὲ εἰς τὸν ἐπαρχον Μεσσηνίας παραγγέλ-
λων αὐτῷ νὰ συγκεντρώσῃ εἰς Νησίον δύναμιν
ἐθνοφυλάκων ἐκ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης καὶ ἐδη-
μοσίευσεν καὶ τὴν ἐπομένην πρὸς τοὺς κατοίκους
προκήρυξιν, ἐν ἣ ἱκανῶς ἀπεικονίζεται τὸ κατέ-
χον τὰς ἀρχὰς ἄμα καὶ τοὺς πολίτας δέος:

«Κάτοικοι τῆς πόλεως Καλαμῶν.

«Ἐρχονται Λάκωνες ἀθρόοι περὶ τὸν λαο-
πλάνον Χριστόφορον εἰς τὰς Καλάμας· οἱ σκοποὶ
τῆς Λακωνικῆς ταύτης εἰσδρομῆς σὰς εἶνε γνω-

στοί εκ προηγουμένων. Τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ἐλήφθησαν διὰ νὰ μὴ λεηλατηθῇ ἡ πόλις Φρόνησις καὶ συνδρομὴ εἰς τὰ μέτρα τῆς ἐξουσίας ἀπαιτεῖται ἀπὸ ἕκαστον πολίτην εἰς περίστασιν τοσοῦτον σοβαρὰν καὶ κρίσιμον. Τὸν πλάνον αὐτόν, ὅστις ἐρχεται προσπαθῶν νὰ διαφθεῖρη τὰ πρὸς τὴν ἱεράν ἡμῶν θρησκείαν καὶ τὴν δημοσίαν τάξιν ἀγνὰ αἰσθημάτων, νὰ μιάνη τὰς συνειδήσεις, τὸν καταδιώκει καὶ ἡ Ἱερά ἡμῶν Ἐκκλησία ὡς ἀνάρτην καὶ ἀπόβλητον καὶ ἡ Κυβέρνησις ὡς ἀποστάτην κατὰ τῶν καθεστῶτων ὅσοι δὲ Λακωνες ἀποπλανηθέντες τὸν παρηκολούθησαν, κατέστησαν ἔνοχοι μεγάλου καὶ βαρυτάτου ἐγκλήματος. Προσέξτε λοιπὸν μὴ τὸν παρηκολούθησιν κανεὶς ἐξ ὑμῶν φροντίσατε νὰ ὀχυρωθῆτε εἰς τὰς οἰκίας σας προφυλακτῶμενοι μὴ ἀφήσετε περὶ καὶ ὑπὲρ τὰς νὰ περιφέρωνται εἰς τὰς ὁδοὺς, ὅσοι δὲ δύνασθε νὰ φέρητε ὄπλα, ἔλθετε πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς δημοσίου δυνάμεως. Ἐμμεῖνατε εἰς τὸ ἀξέπεινον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἡ Μεσσηνία ἀπασα διετράνωσεν εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν, ἀποδοκιμάζουσα τὰ αἰσχρά, τὰ ἀντιθρησκευτικὰ καὶ ἀπονενοημένα κηρύγματα τοῦ λαοπλάνου. Κανεὶς ας μὴ τὸν πλησιάσῃ.

α' Ἡ ἐνοπλος δύναμις θέλει ἀναπτύξει τὰ ὄπλα ἐναντίον τῶν παρηκολουθούντων τὸν λαοπλάνον.

α' Ἐν Καλαμίαι τῆ 27 Μαΐου 1852.

α' Ὁ Νομάρχης.

Ὁ Παπουλάκης μετὰ τῆς στρατιᾶς του ἐν τοσοῦτῳ προχωρήσας ἀφίκετο εἰς Γιαννίτσαν ἀλλ' ἐκεῖ ἐπέπρωτο νὰ δοκιμάσῃ τὴν πρώτην πικρίαν καὶ νὰ ἐνοήσῃ ὅτι ὁ ἀστὴρ του ἤρχισε νὰ δῆ. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἠνκντιώθησαν εἰς τὴν εἰσοδὸν του καὶ διὰ τοῦ ἱερέως αὐτῶν ἐδήλωσαν ὅτι τὸ φρόνημά των εἶνε ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως, ὥστε ἐδέησε νὰ διανυκτερεύσῃ ἐξῶθεν τοῦ χωρίου. Ἡ εἰδήσις ἡμῶς περὶ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς Γιαννίτσαν ἐπέτεινε τὸν πανικὸν ἐν τῇ πόλει τῶν Καλαμῶν καὶ ἡ νύξ ἐκείνη παρήλθεν ἐν ἀγωνιώδει προσδοκίᾳ. Οἱ στρατιῶται εἶχον ὀχυρωθῆ εἰς τὰς πρὸς τὰς ἐσχαιτίας τῆς πόλεως οἰκίας φρουροῦντες τὰς τρεῖς ἐκ Γιαννίτσας φερούσας ὁδοὺς, διὰ μιᾶς τῶν ὁποίων ἐμελλον νὰ εἰσβάλωσιν οἱ Λακωνες, ἐτοιμοὶ ν' ἀποκρούσωσι τὴν εἰσβολήν, οἱ δὲ πολῖται ἔμμενον ὠχυρωμένοι εἰς τὰς οἰκίας των, τῶν πλουσιωτέρων ἐξ αὐτῶν μισθωτάντων καὶ ἐτέρους ὀπλίτας πρὸς ἐνίσχυσιν. Περὶ τὸ μεσονύκτιον οἱ πρόκριτοι τῆς πόλεως συνήλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ δημάρχου καὶ μετὰ σύσκεψιν ἀπερῶσαν νὰ πέμψωσι πρὸς Χριστόφορον ἐπιτροπὴν συγκεκλιμένην ἀπὸ τὸν ἀναπληροῦντα τὸν ἐκκλησιαστικὸν Τοποτηρητὴν Οἰκονόμον ἱερέα Πολίτην, τὸν ἱερέα Ἡλίαν Καλλίνικον καὶ τὸν δημότην Ἡλίαν Λυκουρέζον, ὅπως ἀναγγείλῃ αὐτῷ

ἐκ μέρους τῶν κατοίκων ὅτι δὲν τὸν δέχονται καὶ ὅτι ἐν ἀνάγκῃ θ' ἀποκρούσωσι διὰ τῆς βίας τὴν εἰσοδὸν του. Ἡ ἐπιτροπὴ μετέβη τῷ ὄντι τὴν πρώτην τῆς ἐπομένης ἡμέρας καὶ ἀνεκοίνωσε ταῦτα εἰς τὸν μοναχόν, ὅστις διὰ τοῦ στρατηγοῦ του, ὡς τὸν ἀπεκάλει, Φάσσου συνεκάλει πρῶτον τὸν ἐπὶ αὐτὸν ὄχλον ἵνα δημηγορήσῃ, ἀπήντησε δὲ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ὅτι ἀφοῦ δὲν τὸν δέχονται εἰς Καλάμας δὲν θὰ εἰσέλθῃ. Ἐν τῷ μεταξύ εἶχε πέμψει εἰς τὴν πόλιν ἀγγελιαφόρον τοῦ καλόγηρον τινος ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων τοῦ δήμου Καρδαμύλης κομιζόμενον ἀναφορὰν πρὸς τὸν Βασιλέα, περιέχουσαν τὰ συνήθη αὐτοῦ ἀναγκασήματα, ὅπως τὴν ἐγγεισίση πρὸς τὸν Νομάρχην. Ὁ ἀγγελιαφόρος εἰσήλθεν εἰς τὴν πόλιν ἐπιδεικτικῶς δεικνύων τὸ ἔγγραφο πρὸς τὸ πλῆθος καὶ προσδοκῶν ἴσως νὰ ἴδῃ αὐτὸ ἐνθουσιαζόμενον συλληφθεὶς καὶ ἀνακριθεὶς ἀπελύθη, ἀλλ' οἱ κάτοικοι τῶν Καλαμῶν τόσον ἦσαν ἠθετισμένοι κατὰ τοῦ ἀπειλοῦντος τὴν πόλιν τῶν ὀχλαγωγῶν, ὥστε ἐκκακοποίησαν κατὰ τὴν ἀναχώρησιν του τὸν ταλαίπωρον πρέσβυν, μόλις διασωθέντα τῇ παρεμβάσει τῶν κλητῆρων.

Καὶ ὁ μὲν Παπουλάκης ἴσως ἐν εὐλιχνείᾳ ὑπεσλήθη εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ὅτι δὲν θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' οἱ ἀτίθαστοι ὄπαδοί του οἱ δικαιοῦμενοι ἐκ τοῦ πόθου τῆς λεηλασίας δὲν ἐνόουν νὰ ἐπιχειρήσωσι τοιαύτην ἐστρατεῖαν ἄνευ ὀφείλους καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα αὐτοὶ τὸν ἐξανάγκασαν ν' ἀθετήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του. Διὸ περὶ τὴν 2 μ. μ. ὦραν ἐγνώσθη παρὰ τῶν προσκόπων ὅτι τὰ στίφη τῶν Λακωνῶν ἐκκινήσαντα ἐκ Γιαννίτσας διευθύνονται πρὸς τὰς Καλάμας, ὧν ἡ φρουρὰ εἶχεν ἐνισχυθῆ ἐπαρκῶς περὶ τὸν ὄρθρον ὑπὸ πολλῶν ἐθνοφυλάκων προσδοκούντων ἐκ τῶν πλησιοχώρων δήμων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν ἑαυτῶν δημάρχων. Ὁ διοικητὴς τῆς μύρας Καλαμῶν Δημακόπουλος παραλαβὼν τότε δύο ἐνωμητικὰς ἐφιππων χωροφυλάκων ἐξῆλθε τῆς πόλεως ὅπως ἀναχαιτίσῃ τοὺς ἐπιδρομῆς, οἵτινες κακῶς ὤπλισμένοι καὶ ἀσύντακτοι ἐπὶ τῇ θείᾳ τῶν ἵππῶν ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν ὁ δὲ Χριστόφορος μετ' ὀλίγων κατέφυγεν εἰς τὸ ὄρειον χωρίον Σελιτσιανικὰ Καλύβια, ἐνθα οἱ ἵπποι δὲν ἠδύναντο νὰ προχωρήσωσιν. Ἀντηλλάγησαν πυροβολισμοὶ τινες ἄνευ ἀποτελέσματος, οἱ δὲ χωροφυλάκες ἀφοῦ κατεδίωξαν τοὺς στασιαστὰς μέχρι τοῦ Ἄλμουρου σχεδὸν ἐπληθύνον, αἰχμαλωτίσαντες ἐξ ἐξ αὐτῶν. Ὁ Παπουλάκης διαμείνας ὀλίγας μόνον στιγμὰς εἰς τὰ Σελιτσιανικὰ Καλύβια ἀπεσύρθη εἰς τὰ ὑψηλότερα τοῦ ὄρους, καὶ ἐκεῖθεν ἐπληθύνθη κατόπιν εἰς τὸν δῆμον Ἀβίας. Ὁ ἀντισυνταγματάρχης Κουτσογιαννόπουλος παραλαβὼν τὴν πεζὴν δύναμιν μετέβη εἰς Ἄλμουρον καὶ διανυ-

κτερεύσας προσεπάθησε τὴν ἐπομένην γὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ δήμου Ἀβίας, πλὴν ἀνεχαιτίσθη κατὰ τὴν θέσιν Μαρβινίτσα ὑπὸ 300 περίπου ἐνόπλων, οἵτινες εἶχον σημαίαν μετὰ σταυροῦ. Καὶ ἐζήτησε μὲν ὁ ἀντισυνταγματάρχης ἐπικουρίας ἐκ Καλαμῶν ὑπόθεν ἐπέμψθη ὁ φρούραρχος τῆς πόλεως ὑπολοχαγὸς Καπετανάκης μετὰ 60 ὀπλιτῶν, ἀλλὰ δὲν ἐκρίθη φρόνιμον νὰ γείνη ἐπίθεσις καὶ ἡ δημοσία δύναμις ἐπανῆλθεν εἰς Ἄλμουρον ἀπρακτικῶς.

Τοιαύτην ἐκβάσιν ἔσχεν ἡ εἰς Καλάμας ἐστρατεία, ἐν τῶν σπουδαιοτάτων ἐπεισοδίων τῆς ἱστορίας τῶν Χριστοφορικῶν, ἡ αἰτία δὲ αὐτῆ διὰ τὴν δημοσίαν τάξιν ἐκβάσις ἀρεῖται εἰς τὴν νοημοσύνην καὶ τὴν εὐστάθειαν τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Καλαμῶν καὶ εἰς τὴν δραστήριον τῶν ἀρχῶν ἐνέργειαν. Διὰ τὸν Παπουλάκην ἡ ἐστρατεία αὐτὴ ὑπῆρξεν, τηρουμένων πάντοτε τῶν ἀναλόγων διαστάσεων, ὅτι διὰ τὸν Ναπολέοντα ἡ εἰς Ρωσίαν ἐστρατεία. Ἡ δύναμις του ἤρχισεν ἐκτοτε νὰ καταρρῆ καὶ δὲν ἀπέχευε πολὺ ἡ ἡμέρα τῆς καταστροφῆς.

Αἱ Καλάμας διεσώθησαν μὲν ἀπὸ τῆς λεηλασίας, ἀλλ' οὐχ ἤττον ὑπέστησαν ζημίας κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην. Ἐν ἀναφορᾷ αὐτοῦ ἀπὸ 6 Ἰουνίου πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ὁ νομάρχης Μεσσηνίας ἔγραψεν: « Αἱ Καλάμας ἐπαθον ζημίας οὐκ εὐκαταφρονήτους, διότι ἡ ἡσυγία ἐκλονίσθη ἀπὸ τῆς 27 τοῦ παρελθόντος. Τὸ ἐμπόριον τοῦ τόπου σχετικῶς μὲ ἄλλας ἐμπορίας τοῦ βασιλείου πόλεως καὶ μὲ τὸ ἐξωτερικὸν ἐπαθον, εἰς ἐποχὴν μάλιστα κατ' ἣν ἤρχιζεν ἀπὸ τὰ κουκούλια ἡ διαπραγματεύσις τῆς συναλλαγῆς τῶν ἐγχωρίων προϊόντων. » Ὅθεν ὁ φόβος ἐντελῶς ἀπεσοβήθη, ἐπειδὴ ἐν τῇ αὐτῇ ἀναφορᾷ παρίστατο ὡς ἀκροσφαλῆς ἡ θέσις τῆς ἐμπορικῆς ἐκείνης πόλεως ἐνεκὰ τῆς ἐπικινδύνου μετὰ τῆς Λακωνίας γειτνιασεως καὶ προσετίνατο ἡ κατασκευὴ ἀμυντικοῦ στρατῶνος ἐπὶ τοῦ ὑπεράνω τῆς πόλεως φρουρίου, ὠπλισμένου διὰ τηλεβόλων πρὸς ἀπόκρουσιν ἐνδεχομένης νέας λακωνικῆς ἐπιδρομῆς.

Ἀγανακτῶν διὰ τὴν ἀποτυχίαν ὁ Χριστόφορος, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Λακωνίαν, ἀλλ' ἐκεῖ τὰ πράγματα ἤρχισαν ἤδη νὰ μεταβάλλωνται. Εἰς τὸ χωρίον Γαῖτσους οἱ κάτοικοι τὸν ὑπεδέχθησαν ψυχρῶς καὶ σχεδὸν τὸν ἀπέπεμψαν, διὸ ἀπεσύρθη ἐκεῖθεν. Ταῦτοχρόνως ἡ ἀρχὴ μετεχειρίσθη ἐμφρόνως καὶ μέσα πνευματικὰ καταλληλὰ διὰ τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν κατοίκων καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνδρουβίστης Προκόπιος μετακληθεὶς ἐκ Νησίου μετέβη εἰς τοὺς δῆμους Ἀβίας καὶ Καρδαμύλης καὶ διὰ διδασκῶν καὶ παραινήσεων κατεπραῦνε τὴν ἐξῆλθιν τῶν πνευματῶν καὶ κατηύνασε τὸν ἄμετρον ὑπὲρ τοῦ δημεγέρτου κήρυκος ζῆλον. Ὁ Παπουλάκης ἀφ'

ἐτέρου προσεπάθει νὰ διατηρῇ ἀμείωτον τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν τῶν ὀπαδῶν του διὰ καθημερινῶν δημηγοριῶν, θέλων δὲ νὰ ἐμπνεύσῃ πρὸς αὐτοὺς μῖσος κατὰ τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας μετὰ τὴν ἐκ Γαῖτσους ἀποπομπὴν του ἐξεφώνησεν ἀνάθεμα κατὰ παντὸς Λακωνος ὅστις δὲν ἤθελε φονεῦσει στρατιώτην ἐκ τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ, ὅστις ἤθελε δώσει εἰς αὐτὸν ἀφορμὴν, ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην, βεβιαῶν ἅμα ὅτι οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν ἰδεῶν ὑπὲρ ὧν προσεμάχει ἀποθνήσκοντες ἤθελον θεωρεῖσθαι μαρτυρες, ἀπήντησε δὲ τὸ ἀνάθεμα νὰ τὸ ἐπιβεβαιώσωσι οἱ ἀκροαταὶ ἐμφωνοῦντες τρεῖς τὸ ἄμην! Τότε ὅπως ἐνθαρρύνη τοὺς θιασώτας του διέσπειρε τὰς παντοίας ἐπαγγελίας περὶ προσεχούς συνδρομῆς ἰσχυρῶν προστατῶν καὶ τὰ περὶ τῆς ἐλεύσεως τῶν Ρώσων ὀνειροπολήματα τῶν ὁμοφρόνων του. Ἐν ταυτῷ δὲ αὐτὸς τε καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἀφωτισμένοι διέδιδον πλείστας συκοφαντίας περὶ τῶν διαθέσεων τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, ὧν τοὺς ἀνδρας ἀπεκάλειν Ρουμελιώτας, ὑπεκκλίνοντες τὰ φυλετικὰ μίσθη διὰ τῆς ὀνομασίας ταύτης τῆς ὑπενθυμιζούσης τὰς γενομένας ἐν Πελοποννήσῳ βικιοπραχίας παρὰ τῶν στρατευμάτων τῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς Στερεᾶς κατὰ τὴν θλιβεράν ἐποχὴν τῶν ἐπὶ Ἐπαναστάσεως ἐμφυλίων σπαραγμῶν. Ὁ συνταγματάρχης Πιεραῖκος ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν ὑπομάρχη καὶ τὸν ἐπρχον Οἰτύλου ἔγραψεν ὅτι ὅτε ἀπεβιβάζετο μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ σώματος εἰς τὸ παράλιον Ἁγίου Δημητρίου τοῦ δήμου Λευκτροῦ εὗρε τοὺς κατοίκους ἐτοιμολέμους, ἔμαθε δὲ κατόπιν παρὰ τῶν ἰδίων ὅτι διαδόσεις ἐκυκλοφόρουσαν περὶ ἐπιχειρημένης ἀποβάσεως Ρουμελιωτῶν, ἐξ ὧν τὴν προτεραιάν δέκα εἶχον βιάσει μίαν γυναῖκα εἰς Ἄλμουρον, καὶ περὶ τῶν ἀγρίων δῆθεν αὐτῶν προθέσεων τοῦ νὰ πυρπολήσωσιν οἰκίαν, νὰ θύσωσι καὶ ν' ἀπολέσωσι α καὶ ν' ἀπερῶσωσιν ἀλέτρι εἰς ὅλην τὴν Μάνην» κατὰ τὴν γραφικὴν ἐκφρασιν τῆς ἐπιστολῆς.

Καὶ τῷ ὄντι οἱ Μανιάται μετὰ δυσαρρεσκείας εἶδον τὰ βασιλικά στρατεύματα ἀποβιβασθέντα εἰς τὴν χώραν των, τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ κρυφία ἐχθροπραξία των, ὥστε καὶ τροφὰς κατ' ἀρχὰς ἤρουντο νὰ παρέχωσιν ἐπὶ πληρωμῇ εἰς αὐτά, ὥστε ἐδέησε τὰ τρόφιμα νὰ μεταφέρονται ἐκ Καλαμῶν. Ἐν τούτοις ὅμως ἡ παρουσία σχετικῶς ἐπιβλητικῆς δημοσίου δυνάμεως ἐμετρίασε τὴν ὁρμὴν των καὶ τοὺς ἔκαμε ν' ἀναλογισθῶσιν ὅτι ὁ πρὸς τὴν ἐξουσίαν ἀγίων δὲν ἦτο τόσον εὐχερὴς, ὅσον ἐφρόνον. Καὶ κατὰ τοῦτο ἐπέτυεν ἡ ἀποστολὴ στρατοῦ εἰς τὴν Λακωνίαν ὅτι διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἀνεχαιτίσθη τὸ κακὸν καὶ ἀπεσοβήθησαν μεγαλείτεροι κίνδυνοι, διότι μέρος ἐνεργὸν ὁ στρατὸς δὲν ἔλαβε καὶ δὲν παρουσιάσθη εὐτυχῶς περιστάσις νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ ὄπλα του. Ἡ

φρόνησις δὲ ἀφ' ἑτέρου τοῦ ἀρχηγοῦ του καὶ ἡ συνετὴ καὶ μετριοπαθὴς διαγωγή του διέλυσε τὰς ὑποψίας καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Λακωνῶν τότε ἐνθερμοὶ ζηλωταὶ τοῦ κήρυκος ἐγκατέλιπον αὐτόν, τὰ δὲ δημοτικὰ συμβούλια τῆς ἐπαρχίας Γυθείου ἔσπευσαν περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ Ἰουνίου διὰ ψηφισμάτων νὰ ἐκφράσωσι τὴν πρὸς τὸν θρόνον ἀφοσίωσίν των.

Τὴν 30 Μαΐου ὁ Χριστόφορος εὐρίσκειτο ἐν τῷ χωρίῳ Λοζινᾶ τοῦ δήμου Λευκτροῦ παρακολουθούμενος ὑπὸ πολλῶν ὀπαδῶν, ὅτε αἰφνης κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα Ἁγίου Δημητρίου πολεμικὸν πλοῖον φέρον τὸν συνταγματάρχην Πιερράκον μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν σώματος Κατὰ τὴν ἀποβίβασιν τοῦ συνταγματάρχου τὸ πλοῖον ἀπένευε τὰς νενομισμένας τιμὰς χαιρετίσας αὐτὸν δι' ἑπτὰ βολῶν, οἱ δὲ Λάκωνες ἀκούσαντες τὸν κρότον τῶν τηλεβόλων διεσκορπίσθησαν ἐντρομοί. Ὑπὸ τοῦ πανικοῦ καταληρθεὶς καὶ αὐτὸς ὁ Παπουλάκης κατέφυγε μετ' ὀλίγων ὀπαδῶν του ἐκ τῶν πιστοτάτων καὶ μετὰ τῶν ἀχωρίστων ἀπ' αὐτοῦ μοναχοῦ Διογυσίου καὶ δοκίμου Γεωργίου εἰς τινὰ φάραγγα τοῦ Ταυγέτου. Μέρους ἐκ τῶν ἀποβάντων ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Πουλικίου μετέβη πρὸς ἀνευρεσίην του, ἀλλ' ἡ ἔρευνά ἀπέβη ματαία ἕνεκα τοῦ ἐπελθόντος τῆς νυκτὸς σκότους. Ἐν τούτοις ἡ καταδίωξις ἠκολούθησεν ἐπὶ ἀρκετὰς ἡμέρας, τότε δὲ ὁ ταλαίπωρος κήρυξ, ὅπως εὐκολώτερον διαφύγη ἠναγκάσθη νὰ μεταμφιεσθῆ καὶ ἀποβαλὼν τὸ ράσον, ὅπερ φεῦ! δὲν ἐθαυματουργεῖ φαίνεται πλέον, περιεβλήθη φουστάνελλον! Ὑπὸ τοιοῦτον ἀνάγκαστον διὰ τὴν ἡλικίαν του καὶ τὴν ιδιότητά του ἐνδυμα περιεπλανᾶτο εἰς τ' ἀπόκεντρα καὶ δύσβατα μέρη τῆς δυτικῆς Λακωνίας, ἐνῶ πολυάριθμα ἀποσπάσματα χωροφυλάκων καὶ ἐθνοφυλάκων — ὡς ἐκαλοῦντο τότε κοινῶς οἱ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας στρατολογούμενοι ἄτακτοι — περιεφέροντο πρὸς ἐξιχνίασιν τοῦ καταφυγίου του. Τὰς ἐνεργείας τῆς ἀρχῆς ὑπεβοήθει ἡ ἐλικρινὴς σύμπραξις πάντων σχεδὸν ἀνεξικρέτως τῶν βουλευτῶν τοῦ νομοῦ, οἵτινες οἰκειοθελῶς εἴτε τῇ προτροπῇ τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγοῦ Κολοκοτρώνη, πλείστας κατέβαλλον προσπάθειάς πρὸς σύλληψιν τοῦ μοναχοῦ εἰς ἐξ αὐτῶν μάλιστα, ὁ Κορφιωτᾶκης ἠδυνήθη νὰ συλλάβῃ τὸν σύντροφον τοῦ Παπουλάκη Διονύσιον καὶ ἕτερόν τινα μοναχὸν ἐκ τῶν ὀπαδῶν του. Ἡ σύλληψις ἐν τούτοις τοῦ Χριστοφόρου θὰ ἦτο ἀκατόρθωτος ἴσως ἢ τοῦλάχιστον θὰ ἐβράδυνεν ἐπὶ πολὺ εἰσέτι, διότι οἱ Λάκωνες δὲν ἀπεφάσιζον μὲν ν' ἀντιτάξωσι βίαν κατὰ τῆς ἐξουσίας χάριν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἦσαν διακτεθειμένοι νὰ παραβῶσι τὰ πατροπαράδοτα τῆς φιλοξενίας ἔθιμα, πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ μάλιστα δημοτικὰ

κατέχοντες ἀξιώματα κρυφίως παρεῖχον αὐτῷ ἄσυλον καὶ τροφήν· πλὴν τὴν λύσιν ἐπέσπευσεν ἡ προδοσία. Τὰ παντοδύναμα χρήματα ἴσχυσαν περισσότερον τῶν λογγῶν καὶ τῶν τηλεβόλων καὶ ἡ πλεονεξία ἐνὸς ἱερέως, ἀδελφοῦ ἐν σχήματι τοῦ ἀτυχοῦς κήρυκος ἀπώλεσεν αὐτόν. Ὁ τότες ὀπαδὸς πιστὸς καὶ κατὰ τινὰς μάλιστα σηματοφόρος τοῦ Παπουλάκη Παπαβασιλαρος ἐκ τοῦ χωρίου Λαγκαθίων τοῦ δήμου Λευκτροῦ δελεασθεὶς ἐκ τῆς προσφορᾶς ἐξεκισχιλίων δραχμῶν ἀνεδέχθη νὰ παραδώσῃ τὸν Παπουλάκην. Αἱ διαπραγματεύσεις ἐγένοντο διὰ τοῦ ἐπαρχου καὶ ὑπομοιράρχου Οἰτύλου ἐξ ὀνόματος τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγοῦ, καὶ ὁ Παπαβασιλαρος παραλαβὼν ἕνα χωροφύλακα μεταμφιεσμένον ὡς Λάκωνα μετέβη καὶ εὔρε τὸν Παπουλάκην κρυπτόμενον εἰς τὴν μονὴν Βαϊδονίτης ἐντὸς τῆς περιφέρειας τοῦ δήμου Καρδαμύλης. Ἐπειδὴ ἡ καταδίωξις ἐξηκολούθει σύντονος καὶ τὸ μέρος δὲν ἦτο ἀσφαλές, ὁ μοναχὸς ἀνύποπτος παρεκάλεσε τὸν ἱερέα νὰ μεταβῆ εἰς τὸν δῆμον Κολοκυνθίου καὶ νὰ συνεννοηθῆ μετὰ τῶν ἐκεῖ πιστῶν ὀπαδῶν του ὅπως πεμφθῆ αὐτῷ φρουρὰ διὰ νὰ τὸν συνοδεύσῃ πρὸς ἀσφάλειαν· ἐνετείλατο δὲ αὐτῷ ταυτοχρόνως νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἀσσηνῆς ἐγγράφον παραγγέλλον ὅπως ἐν ἀνάγκῃ, ἐὰν οἱ κάτοικοι δὲν θελήσωσι νὰ τὸν προστατεύσωσι κατὰ τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, παρσχῶσι τοῦλάχιστον αὐτῷ συνδρομήν διὰ ν' ἀποδράσῃ εἰς Κρήτην ἢ ἀλλαχόσε. Ταῦτα ὁ Παπαβασιλαρος ἀνήγγειλεν εἰς τὸν ἐπαρχον Οἰτύλου καὶ τὸν αὐτότις εὐρίσκόμενον προσωρινὸν νομάρχην, οἵτινες ἐπεμφσαν παραχρῆμα ἐξ ἡχωροφύλακας μετημφιεσμένους ὡς Λάκωνας, ἀποτελοῦντας δὴθεν τὴν αἰτηθεῖσαν φρουρὰν καὶ ἐφωδιασμένους δι' ἐγγράφου πλαστοῦ τοῦ ἐπισκόπου Ἀσσηνῆς φέροντος κατ' ἐντελῆ ἀπομίμησιν τὴν ὑπογραφήν καὶ τὴν σφραγίδα αὐτοῦ καὶ προκαλοῦντος τὸν κήρυκα νὰ μεταβῆ εἰς Κολοκύνθιον καὶ ἐξακολουθήσῃ τὰς διδασχάς του. Ταυτοχρόνως ὁ νομάρχης καὶ ὁ ὑπομοιράρχος Ζωγράφος παραλαβόντες ἕνα λόχον τοῦ ὑπὸ τὸν Μζυροδῆμον τάγματος καὶ ἐπιβίβασθέντες ἐπὶ τῆς Ματθ. Ἰδης μετέβησαν εἰς τὸν λιμένα Καρδαμύλης καὶ κατόπισιν εἰς τὰ παράλια τοῦ δήμου Ἀβίας, ὅπου οἱ ἐγκριτοὶ τῶν κατοίκων προσελθόντες ἐβεβαίωσαν τὸν νομάρχην περὶ τῆς ὑποταγῆς αὐτῶν καὶ τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὴν κυβέρνησιν, ὑποσχόμενοι ὅτι τοῦ λοιποῦ οὐδεμίαν θέλουσι παράσχει εἰς τὸν δημογέρετν ὑποστήριξιν. Εἰς τὴν τοιαύτην ἀγαθὴν τροπὴν τῶν διαθέσεων ἐπήρξησεν οὐσιωδῶς ἡ ἐπιδεικτικὴ παρουσία τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἣν ἐπίτηδες εἶχε παραλάβῃ ὁ νομάρχης ὅπως καταστείλῃ πᾶσαν ταραχήν, τὴν ὁποῖαν ἤθελε προκαλέσει ἡ φήμη

περὶ τῆς συλλήψεως τοῦ Χριστοφόρου καὶ πᾶσαν τυχὸν γεννησμένην πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ ἀπόπειραν.

(Ἐπεται συνέχεια).

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ.

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΤΩΝ

BYZANTINON ΙΣΤΟΡΗΜΑ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Δώδεκα ἔτη ἀργότερον, κατὰ τὸ 967, ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς Συμβασιλεύς τότε τῶν ἀνηλικῶν τοῦ Ρωμανοῦ τέκνων, περιεπλάκη εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Βουλγάρους, καὶ πρὸς περιστολήν αὐτῶν, ἐπεκαλέσθη τὴν ἀρωγὴν τῶν Ρώσων. Ἐν Κιέβῳ ἐβασίλευεν ἤδη ὁ ἐνγλικιωθεὶς Σβιατοσλαῦος, ὅστις ἐν τούτοις ἐξηκολούθει λατρεύων τοὺς Ἄζους, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπεμφεν ὁ Φωκᾶς τὸν Πατρίκιον Καλοκύρην, υἱὸν τοῦ πρωτεύοντος τῆς Χερσῶνος, μετὰ πεντεκαίδεκα κεντηναρίων χροσίου (1. 800. 000 δραχμ.)· ἀλλὰ κακῶς ἐξελέγη ὁ Πρεσβευτὴς οὗτος, καθ' ὅσον θερμομυργὸς καὶ φιλόδοξος τυγχάνων, προέτρεψε τὸν Σβιατοσλαῦον εἰς ἑριστικὴν τῆς Βουλγαρίας κατὰκτησιν, προσυποσχθεὶς ὠφελείας μεγίστας, ἐὰν καὶ αὐτὸν ἐβοήθει πρὸς καταληψιν τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου.

Ἐκ τῶν προδοτικῶν τούτων παροτρύνσεων παραπεισθεὶς ὁ μέγας Δουξ, εἰσέβαλεν εἰς Βουλγαρίαν μετὰ ἐξακισμυρίων ἀνδρῶν, καὶ ἀφού ἐκυριεύσει τὸ πλεῖστον αὐτῆς μέρος, ἐγκατέστη εἰς τὴν πρωτεύουσαν Πραισθλαῦαν, διοικῶν τὴν χώραν ὡς ἰδίαν, καὶ παραστάτην ἔχων τὸν ἐπίβουλον Καλοκύρην. Ταῦτα δὲ μαθὼν ὁ Φωκᾶς, μετέβαλε σύστημα, καὶ τῶν Βουλγάρων ἤδη ἐπεδίωξε τὴν συμμαχίαν κατὰ τῶν Ρώσων· πρὸς κύρωσιν δὲ αὐτῆς ἐζήτησε παρὰ τοῦ Τσάρου Πέτρου κόρας ἐκ τοῦ βασιλείου γένους, ὡς νόμφας τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ρωμανοῦ. Καὶ ἀπεστάλησαν μὲν αἱ κόραι αὗται, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ μὲν Πέτρος ἀπεβίωσεν ἐκ τῆς θλίψεως, οἱ δὲ δύο αὐτοῦ υἱοί, Ρωμανὸς καὶ Βορίς, συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν Ρώσων· τὸ δὲ χεῖριστον, αὐτὸς ὁ Φωκᾶς ἔπεσε μετ' ὀλίγον θῦμα τῆς γνωστῆς ἀπαισίας ἐπιβουλῆς, ὥστε προσωρινῶς διετήρησαν οἱ Ρῶσοι τὴν ἐν Βουλγαρίᾳ κυριαρχίαν.

Κατὰ τὸ 970 ὅμως ὁ Ἰωάννης Τσιμισκῆς, μόνις βασιλεύσας, πᾶσαν αὐτοῦ ἐστρεψε τὴν προσοχὴν πρὸς τοὺς ἐπιδρομὰς ἐκεῖνους, οἵτινες ἠπέλουν πλέον αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν. Μάτην δὲ προτεινάς αὐτοῖς τὸ ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ συνομολογηθὲν τίμημα, ὅπως ἀπέλθωσιν, ἐπεμψε τέλος κατ' αὐτῶν τὸν Μάγιστρον Βάρδα Σκληρὸν καὶ τὸν Πατρίκιον Πέτρον μετ' ἀνδρῶν μυρίων· τῶν δὲ Ρώσων εὐθύς ἀντεπεξελθόντων μετὰ πολλῶν

Οὐγγρῶν καὶ Βουλγάρων, συνεκροτήθη μάχη πεισματώδης, καθ' ἣν, καίτοι τριπλάσιοι, ὁλοσχερῶς οἱ πολέμοι κατακόπησαν, χάρις ἰδίως εἰς τὴν ἀνδρείαν τοῦ Βάρδα, ὅστις σχίσας διὰ τοῦ ξίφους μέχρι ζωστήρος ἕνα τῶν ἐπιφανέστερων αὐτοῦ Ἠγεμόνων, ἐνέπνευσεν αὐτοῖς σωτήριον τρόπον.

Ὁ πόλεμος οὗτος κατ' ἀνάγκην διεκόπη ἕνεκα στάσεως τινος τῶν συγγενῶν τοῦ Φωκᾶ, ἀλλὰ κατὰ τὸ προτεχὲς ἔτος ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης παρεσκεύασε στόλον ἐκ τριακοσίων πυρφόρων καὶ στρατῶν ἰκανόν, ἐν ᾧ διεκρίνετο ἡ ἴλη τῶν ἀθανάτων, ὑπ' αὐτοῦ διοργανισθεῖσα ἐκ τῶν ἀρίστων Καταφράκτων, ὡς ἴδιον αὐτοῦ ἄγημα. Προσευχηθεὶς δὲ εἰς τὸν ἐν τῇ Χαλκῇ ναὸν τοῦ Σωτήρος, ἀπῆλθε διὰ μέσου τῶν λεγεῶνων εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν μετὰ συμπαντος τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ λιτανεύοντος κλήρου εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις σηκὸν τῆς Θεομήτορος, ὅπου ἐδεήθη τὸ τρίτον, μετ' ὃ ἐπισκοπήσας ἐκ τῶν Ἀνακτόρων τὸν στόλον, ἐν τῷ Κερατείῳ κόλπῳ παρατεταγμένον, αὐτὸν μὲν ἐξάπεστειλεν εἰς τὸν Ἰστρον, αὐθημερὸν δὲ καὶ ὁ ἴδιος ἐστρατεύσειν εἰς Ἀδριανούπολιν.

Οἱ Ρῶσοι οὐδόπως ἀνέμενον τοιαύτην σπουδὴν, διὸ καὶ ἀφυλάκτους εὐρῶν τὰς κλεισοῦρας τοῦ Αἴμου, παρέλαβε τοὺς ἀθανάτους μετὰ δεκαπεντακισχιλίων πεζῶν καὶ δεκατρισχιλίων ἵππεων, καὶ ὤρμησε κατὰ τῆς Πραισθλαῦας, τῶν σαλπίγγων ἠχουσῶν τὸν ἐνούσιον, τῶν κυμβάλων ἀλαλαζόντων καὶ παταγούντων τῶν τυμπάνων.

Ὁ Σβιατοσλαῦος εὐρίσκειτο τότε εἰς Δορύστολον, τὴν σημερινὴν Σιλίστριαν, ἀλλ' ἐν τῇ Βουλγαρικῇ πρωτεύουσῃ ὑπῆρχε φρουρὰ ἰκανή, ὑπὸ Ἠγεμόνα ἐπιφανῆ τὸν Σφέγγελον, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ ἐκθρονισθεὶς Τσάρος Βορίς καὶ ὁ Καλοκύρης. Ὅθεν ἐξεληθόντες οὗτοι τοῦ περιβόλου, ἠγωνίσθησαν ἐκθύμως, ἀλλ' ἐτράπησαν ὑπὸ τῶν ἀκατασχέτων Ἀθανάτων καὶ τοῦ λοιποῦ ἱππικοῦ, ἀποβαλόντος 8500 ἀνδρας.

Τὴν δ' ἐπιούσαν, φθάσας καὶ τῆς λοιπῆς στρατιᾶς ὑπὸ τὸν πρόεδρον Βασίλειον, ἤρχισεν ἡ ἐφοδος. Οἱ Βυζαντινοὶ ἔβαλον κάτωθεν διὰ τόξων, πετροβόλων καὶ σφενδονῶν καὶ ἀκοντίων τοὺς ἐκ τῶν ἐπαλλξεων οἵτινες ἀπῆντων καταρβίπτοντες βέλη καὶ λίθους· ἀλλὰ τέλος προσήχθησαν αἱ κλίμακες καὶ μετὰ πεισματώδη πάλην ἡ πόλις ἐκυριεύθη. Καὶ πάλιν ὅμως ἐπτακισχιλιοὶ Ρῶσοι, καταλιπόντες πλέον τὰ τεῖχη, κατέλαβον τὴν βασίλειον Αὐλήν, ἐν ἣ ἀπέκειτο καὶ ὁ θησαυρός. Οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοὺς ὤρμησαν, ἀλλὰ ματαίως κατακόπησαν, στενοτάτης οὐσίας τῆς προσόδου, διὸ καὶ διέταξεν ὁ Βασιλεὺς τὴν πυρπόλησιν τοῦ κτιρίου· καταληθόντες δὲ τότε οἱ πολιορκούμενοι εἰς τὴν ὑπαιθρον Αὐλήν, πάντες

σχεδόν υπό του Βάρδα Σκληρού κτεστράφησαν, πλὴν του Σφεγγέλου, φυγόντος μετ' ὀλίγων ὀπκιδῶν πρὸς τὸν Σβιατοσλαῦον. Ὁ δὲ Βαρίς, περιπεσὼν μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν δύο τέκνων εἰς χεῖρας τοῦ Τσιμισκῆ, ἔτυχε πάσης ἐξ αὐτοῦ περιθάλψεως.

Τούτων γενομένων, ἀφ' οὗ ἐώρτασε τὸ Πάτχκ ἐν Πραισθλαύκ, ἦν ὠνόμασεν Ἰαννούπολιν, ὡρμησεν ὁ Βασιλεὺς πανσρατιὰ πρὸς τὸ Δορυστόλον, κυριεύσας καθ' ἑδὼν τὴν Πλίσκουβαν, τὴν Δίνειαν καὶ ἄλλας πόλεις. Ὁ Σβιατοσλαῦος, σφάζας τριακοσίους ἐκ τῶν πρωτευόντων Βουλγάρων, καὶ πολλοὺς καθειρῶνας, καθ' ὃ συμπλοῦντας ἦδη πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἀντεπεξῆλθε μεθ' ἐξαισιουρίων ἀνδρῶν, ἐφ' ᾧ παρετάχθη καὶ ὁ Τσιμισκῆς, ἔχων εἰς τὸ κέντρον μὲν τὴν περικλὴν φάλαγγα, εἰς τὰ κέρατα τοὺς πανσιδήρους ἰππότεας, καὶ ὀπισθεν τοὺς τοξότας καὶ σφινδονίτας, ὑπὲρ τοὺς ἄλλους βάλλοντας.

Ἐναγωνίως ὑπῆρξεν ἡ μάχη. Οἱ Ρῶοι, καίτοι πεζοὶ πάντες, ἠγωνίσθησαν μετὰ βύμης ἐνθουσιώδους καὶ ἀγρίας· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, περὶ δείλην ὄψιν, ὁ Βασιλεὺς ἐπιβράξας τὸ ἰππικόν, ἐπήνεγκε τὴν κρίσιν. Οἱ σαλπικτικὴ ἠλάλαξαν, βοὴ ἀντήχησεν ἀθρόα καὶ ὁ στρατός, ὄρων προκινδυνεύοντα τὸν Ἄνακτκ, τοσοῦτον ἀκατασχέτως ἐξόδησεν, ὥστε οἱ Ρῶοι συνώσθησαν πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ δεινὴν ἰέπιστησαν φθοράν, ἐνῶ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ στρατοπέδῳ ἀντήχων τὰ ἐπιπικία, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ ἀνεურημεῖτο.

Ἄλλ' ἀπέμεινε τὸ Δορυστόλον, φρούριον ὄχυρώτατον καὶ ὑπὸ ἐξαισιουρίων Ρῶσων κατεχόμενον, ὅθεν ὁ Τσιμισκῆς κατωχυρώθη εἰς παρκαίμενον λόφον, πιθανῶς τὴν ἐπ' ἐσχάτων διαθρυλληθεῖσαν Ἀράπ-Γάμπικν. Καταφθάντος δὲ μετ' ὀλίγον καὶ τοῦ στόλου εἰς τὸν Ἰστρον ἤρχισεν ἡ πολιορκία, ἧτις, ἐφ' ὀλοκλήρους παρετάθη μῆνας, ποικιλλομένη ὑπὸ διαφορῶν τῆς φρουρᾶς ἐξόδων καὶ ἄλλων ποικίλων ἀνδραγαθημάτων, καθ' ἃ πρωτηγωνίστουσιν συνήθως, ἐκ μὲν τῶν Ρῶσων ὁ Σφέγγελος καὶ Ἰκμωρ, ἐκ δὲ τῶν Βυζαντινῶν ὁ Δκλάκων καὶ Ἄνεμκς, υἱὸς τοῦ τελευταίου Ἐμίρου τῆς Κρήτης Ἀποῦλ Ἀζίζ· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἐν τινι τῶν συμπλοκῶν τούτων, ἀπέκοψεν ὁ Ἄνεμκς διὰ μιᾶς πληγῆς τὴν τε κεφαλὴν καὶ τὴν δεξιάν τοῦ Ἰκμωρος, ἀπεγνωσμένη δὲ ἀπέβη τοῦ Σβιατοσλαῦου ἡ θέσις, καίτοι ἐπιχειρήσαντος, κατὰ νόκτα ὑετώδη καὶ ἀσέληνον, τολμηροτάτην ἐξόδον, δι' ἧς ἐπεσίτισε τὸ φρούριον· διὸ καὶ συνεκκέλεσεν αὐτοὺς τοὺς ἀρχηγούς αὐτοῦ εἰς συμβούλιον. Καὶ ἀπεφάνθησαν μὲν πάντες ὑπὲρ τῆς συνθηκολογῆσεως, ἀλλὰ δηλώσαντος τοῦ εὐγενοῦς Ἡγεμόνος, ὅτι προτιμᾷ τὸν θάνατον τῆς βωσικῆς κατακισχύνης, προθύμως ὑπέκυψαν εἰς τὰς βουλάς αὐτοῦ.

Τὴν ἐπιούσαν συνεκροτήθη ἡ κρίσιμος μάχη πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Ὁ Ἄνεμκς εὐθύς ἐν ἀρχῇ κατήνεγκε πληγὴν βαρεῖαν κατὰ τοῦ Σβιατοσλαῦου, ὃν ἔσωσεν ὁ ἀλυσιδωτός αὐτοῦ χιτών, μεθ' ὃ κυκλωθεὶς, ἀφ' οὗ πολλοὺς ἐφόνησεν, ἔπεσεν ἐπὶ τέλους νεκρός. Τὸ ἀτύχημα τοῦτο κατέπληξε τοὺς Βυζαντινοὺς, οἵτινες ὑπεχώρησαν προτροπᾶδην, καὶ μόλις ἀνεχαίτισθησαν ὑπὸ τοῦ προκινδυνεύοντος Βασιλέως. Ἀλλὰ τότε ἐξερβράχη θυελλα δεινὴ, ἧτις προσέβαλε τὰς ὄψεις τῶν Ρῶσων καὶ διεδόθη ὅτι ἀνὴρ λευκόπαιλος, τῶν Βυζαντινῶν ἠγούμενος, συνετάραττε τὰς φάλαγγας αὐτῶν. Εὐχερῶς δὲ πιστευθέντος ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἦν ὁ ἅγιος Θεόδωρος, πατέρων τοῦ Τσιμισκῆ, ἤρχισεν ἡ τροπή. ἦν συνεπλήρωσεν ὁ Βάρδας Σκληρός κυκλώσας τοὺς πολεμίους, καὶ μικροῦ δειν αὐτὸν τὸν Σβιατοσλαῦον συλλαβῶν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἐπιπτον Ρῶοι μὲν δεκαπεντακισχίλιοι, Βυζαντινοὶ δὲ τριακοῖσι πεντήκοντα, πλὴν τῶν τραυματιῶν.

Συνεπεῖα τῆς πανολεθρίας ταύτης, ὁ Μέγας Δοῦξ ἐπρότεινε τὴν ἐπιούσαν διὰ Πρέσβων τὴν παράδοσιν τοῦ Δορυστόλου, τὴν ἀπόλυσιν τῶν αἰχμαλώτων καὶ τὴν ἐκχώρησιν τῆς Βουλγαρίας, αἰτῶν μόνον τὴν ἄδειαν πρὸς ἀπόπλουν, τὰς ἀναγκαίας τροφὰς καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προτέρων ἐμπορικῶν σχέσεων. Ὁ Τσιμισκῆς προθύμως ἀπεδέχθη τοὺς ὅρους τούτους, καὶ διένειμεν ἀνά δύο μεδίμνους σίτου εἰς ἕκαστον ἀνδρα, ὃν εὐρέθησεν ἦδη μόλις διαμῦριοι. Μεθ' ὃ, τοῦ Ρῶσου Ἡγεμόνος αἰτήσαντος παρὰ τοῦ Βασιλέως ἀτομικὴν συνέντευξιν, προσῆλθεν οὗτος εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Ἰστρού, διάχρυσον ἠμφιεσμένος πκνοπλίαν καὶ μυρίους χρυσοφοροῦντας ἰππεῖς συνεπαγόμενος, ἐνῶ ἀφελῶς κατέπλευσεν ὁ μέγας Δοῦξ τὸν ποταμόν, κωπηλατῶν ἐπὶ Ρῶσι καὶ ἀκατίου μετὰ τῶν ἄλλων ἐρετῶν.

(Ἐπεταί συνέχεια) ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ἐπάρχουν εἰς τὸν κόσμον περισσότεροι τρελλοὶ παρὰ σοφοί, καὶ εἰς πάντα σορὸν ὑπάρχει περισσότερα τρέλλα παρὰ σοφία.

Ἡ κοινωνία ἀποτελεῖται ἐκ δύο μεγάλων τάσεων: ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἔχουν περισσότερον φαγητὸν παρὰ ὄρεϊν καὶ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἔχουν περισσότεραν ὄρεϊν παρὰ φαγητὸν.

Ἐν τῷ μονήρει βίῳ ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην ἀρετῆς, ἐν τῇ μετ' ἄλλων συμβιώσει ἔχει ἀνάγκην τιμῆς.

Αἱ ἐπιτυχίαι παράγουσιν ἐπιτυχίας, καθὼς τὰ χρήματα παράγουσι χρήματα.

ΑΣΜΑΤΑ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Ἐπιθυμοῦντες νὰ καταστήσωμεν γνωστὸν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἐστίας τὸν ἀτυχῆ Κλεάνθη Τριαντάφυλλον ὑπὸ τὴν ἐξέχουσαν αὐτοῦ ιδιότητα, ἧτις δὲν ἴτο ἢ τοῦ δημοσιογράφου, οὐδὲ ἢ τοῦ πολιτικοσατυρικοῦ ποιητοῦ, ἀλλ' ἢ τοῦ ἡσαμογράφου, ἠθολογήσαμεν ἐκ παλαιῶν καὶ δυσσευρέτων φύλλων τῆς ἐφημερίδος Ῥαμπαντὰ κατὰ προτιμῆσιν τινα ἐκ τῶν ἀσμάτων τοῦ Βερανζέρου, ἅτινα μετ' ἀπαραιμιλλοῦ τέχνης μετέφρασαν ὁ Τριαντάφυλλος ἄλλοτε ἐν ἡμέραις πλήρους πνευματικῆς ἐκμῆτις. Ἐν προσεχῆ δε φῶλλον θὰ δημοσιεύσωμεν καὶ τινα ἐκ τῶν πρωτοτύπων αὐτοῦ ἡσμάτων καὶ ποιημάτων. Σ. τ. Δ.

Ὁ Περιπλανώμενος Ἰουδαῖος.

Ἐνα νερὸ! ἕνα νερὸ δὲ δίνεις χριστιανέ μου, Ἄλο! Περιπλανώμενο μὲ λένε Ἰουδαῖο! Λὲς καὶ μὲ παίρνει σίφουνας, δὲ στάθηκα ποτὲ μου Καὶ δὲ ἀπλαχνίζεσαι ψυχὴ 'ς τὸν κόσμον τὸν Ἑβραῖο! Δὲ μὲ πλάκωνουν γερατεῖά, μόν' ὁ καιρὸς περνᾷ. Καὶ ἕνας εἶν' ὁ πόθος μου: ὁ κόσμος νὰ χαλάσῃ. Μὰ 'μέρα νόκτα κι' ἂν γυρνῶ κι' ἡ γῆ γυρνᾷ, γυρνᾷ Κι' ὁ ἥλιος βγαίνει τὸ πρωτὸ καὶ χαιρετάει τὴν πλάσιν: Ἥλιος καὶ γῆ λὲς κι' ἔχουνε 'ς τὰ σπλάχνα τους δαιμόνια!

Γυρνᾷ ἡ γῆ αἰώνια
Γυρνᾷ 'ς τὸν οὐρανὸν,
Κι' ἐγὼ μ' αὐτὴν γυρνῶ
Αἰώνια! αἰώνια!

Αἰῶνες τώρα δεκοχῶ τὰ πόδια μου πατοῦνε Σὲ στάχτη ἀπὸ 'περήφανα τοῦ κόσμου μεγαλεία· Μὲ παίρνει μαῦρο; σίφουνας καὶ θρῦματα σκορποῦνε Δίπλα 'ς τοῦ χρόνου τὰ φτερὰ βασιλεία θηρία! Εἶδα παντοῦ ἀνώφελα νὰ σπέρνουν τὸ καλὸ Καὶ εἶδα νὰ γεννοθῶλᾷ ἡ σφυρὰ σὰν κλωσσα, Εἶδα πῶς κάμαν οἱ θνητοὶ τὸν κόσμον στοργυλὸ Μὲ δύο κομμάτια ποῦ βρηκαν... καὶ εἶδα κι' ἄλλα τόσα! Μὰ λὲς καὶ μοῦ κολλήσανε 'ς τὰ πόδια μου τελώνια!

Γυρνᾷ ἡ γῆ κλπ.

Μ' ἄλλαξε φύσι ὁ Θεός, γιὰ νὰ μὲ τιμωρήσῃ; Πονῶ ἐκεῖνον π' ἄδικα ἢ σφυρὰ τὸν δέρνει; Καὶ ὁ φτωχὸς 'ς τὸ σπῆτι τοῦ ζητάει νὰ μὲ κρατήσῃ, Νὰ μ' εὐλογῆσῃ... μὰ εὐθύς ὁ σίφουνας μὲ παίρνει! Μπορῶ καὶ θέλω ἔλεος νὰ κάμω 'ς τὸ φτωχὸ Καὶ τὴν καρδιά τους τρέχουνε τόσοι 'ς ἐμὲ ν' ἀνοίξουν Μὰ ἕνα «Θεὸς σχωρεῖσαι σου!» ἀκούω μοναχὸ Καὶ δὲν προφθαίνουν οἱ φτωχοὶ τὸ χέρι μου νὰ σφίξουν! Βροντᾷ, φυσᾷ ὁ σίφουνας ἀπὸ τὰ καταχθόνια!

Γυρνᾷ ἡ γῆ κλπ.

Μονάχος, ὀλομόναχος ἂν πέσω ν' ἀκουμπήσω Σὲ ρίζα ποῦ ὀλόδροσο ἀπλόνηται χορτάρει, Τῆς ἀνοεῖς τὸ βάλσαμο 'ς τὴ λάθρα μου νὰ χύσω, Ἡ μὴ σταλαματιὰ νερὸ τ' ἀγέλι μιν νὰ πάρῃ, Βροντᾷ ὁ μαῦρος σίφουνας, μ' ἀρπάχνει 'σὰ φτερό, Ἄ! τί θὰ χάσῃς, οὐρανέ, ἂν μὴ σσιγμὴ μονάχα Καθῆσω κάτω ἀπ' τὴ δροσιὰ καὶ πῶς 'λιγο νερὸ; Καὶ ἡ αἰωνιότης σου μὲ ξεκουράζει τάχα; Μὲσ' ἀπ' τὰ σπλάχνα τῆς τῆ γῆ μύρια κυλοῦν δαιμόνια!

Γυρνᾷ, γυρνᾷ κλπ.

Κι' ἂν βλέπω σερπετὰ παιδιὰ, χαρούμενα, τρεχάτα, Νὰ παίζουν καὶ νὰ μοῦ θυμοῦν, οἰμένα! τὰ παιδιὰ μου, Τὸ σπῆτι μου, τῆς λιγερῆς τὰ ζηλεμένα νιάτα Καὶ θέλω πόνε πατρικὸ νὰ νοιώσῃ ἡ καρδιά μου, Φυσᾷ ὁ μαῦρος σίφουνας, μὲ ζήλεια λὲς φυσᾷ... Ἐ! γέροι, ποῖδ; τὰ χρόνια μου τὰ τόσα θὰ ζηλέψῃ; Αὐτὰ ποῦ βλέπω τὰ παιδιὰ μὲ δειρα χρυσᾷ Τὸ γωμά τους ἢ φτέρνα μου περνώντας θὰ χατέψῃ! Κρῦδει 'ς τὰ σπλάχνα τῆς ἡ γῆ τόσα γιὰ 'μὲ δαιμόνια!

Γυρνᾷ ἡ γῆ κλπ.

Τὸ σπῆτι ποῦ 'γεννήθηκα ἐγὼ βίωσα μὴ 'μέρα, Βρίσκω σημάδια 'δῶ καὶ 'κεῖ, ἐνθύμησι: μεγάλη Τοῦ περασμένου μου καιροῦ... ἂ! πῶς γυρνᾷ ἡ σφαῖρα! Στέχω 'ς τὴ γῆ στηλόνεμαι καὶ γέρνω τὸ κεφάλι Νὰ 'δῶ τὸ ἔρμα σπιτί μου, μὰ μὲ βροντῆ βαρεῖα, Ἐμπρός! μοῦ λέει ὁ σίφουνας, ἔμπρός! ἔμπρός! κινήσου! Ὁλὴ ζῆς κι' ἂν δλα λείψουνας τοῦ κόσμου τὰ θερῖα, Δὲ σοῦ 'χουν τόπο νὰ ταρῆς ἐδῶ οἱ πρόγονοί σου. Μὰ νᾶναι τόσω ἀσπλαχνὴ λοιπὸν ἡ θεῖα Πρόνοια!

Γυρνᾷ ἡ γῆ κλπ.

Ἐὰν εἶδα τὸ Θεάνθρωπο μὲ τὸ σταυρὸ 'ς τὸν ὄμο, Ἀπάνθρωπα ἐγέλασα γιὰ τ' ἀγκομαχητό του... Μὰ πάλι νὰ, τὰ πόδια μου πετοῦν καὶ παίρνω δρόμο... Ἐχέτε 'γεῖά! ὁ σίφουνας μὲ σέρνει 'ς τὸ χορὸ του· Τρέμετε ὅσοι μ' ἀσπλαχνὴ μὲ βλέπετε καρδιά, Ὁ Πλάστη; ἐκδικήθηκα τὸν ἄνθρωπο 'ς ἐμένα Καὶ ὄχι, ὄχι τὸ Θεό... ἔχετε 'γεῖα παιδιὰ! Ποῖδ; ἔρεῖ ποτὲ θὰ σᾶς 'δῶ σὲ κόκκαλα σπαρμένα! Ὁ! κἀλλία στάχτη νᾶμουνε 'ς τῆς γῆς τὰ καταχθόνια Παρὰ 'ς τὴ γῆ αἰώνια Νὰ τρέχω, νὰ γυρνῶ Νὰ χάνω γῆ καὶ οὐρανὸ Αἰώνια! αἰώνια!

Γιάννης ὁ γεωργός.

Σῆκω, Γιάννη, σῆκω, Στ' ὄνειρό σου λύκο Χθές: τὸ βράδυ εἶδες;

Ἐρχετ' ὁ εἰσπράκτορας μὲ τοὺς σταυρωτῆδες.

Γιάννη, ζύπνα, Γιάννη! κι' ἦρθαν 'ς τὸ χωριὸ μας Φράγκο; ὅπου τὰ σῆγῖα παίρνουν πανανιά! Ἄνδρα μου, τί θένε; ἔχουν καὶ σοινιά! Εἶν' οἱ σταυρωτῆδες! πάει, φτωχέ, τὸ βιὸ μου! Σῆκω, Γιάννη, κλπ.

Κύττα, ζημερῶνε, πεταῖνοι λαλοῦνε· Εἰς' ἀποσταμένους κι' ἀργησες πολὺ! Τὸ μονάκριβό του πρόβατο πουλεῖ! Ὁ ἀντικρινὸς μας γιὰ νὰ πλερωθοῦνε. Σῆκω, Γιάννη, κλπ.

Ἄ! ἰλερτὸ δὲν ἔχεις κι' ἔρχονται τρεχάτοι! Τὰ πατήματά τους νοιώθω 'ς τὴν αὐλή! Ἄγρια γαυγίζει κάτω τὸ σκυλί! Ἄχ! ἀπ' τὸ καλύβι τρώει τὸ παλάτι! Σῆκω, Γιάννη, κλπ.

Τοὺς φτωχοὺς μᾶς ζῶνουν· λὲς μᾶς ἔχουν ἄχτι! Ἄ! κακ' εἶν' ἡ φτώχεια μὲ κακὴ καρδιά! Κ' ἔχεις γιὰ νὰ θρέψῃς ἔξ' ἐφ'τά παιδιὰ Σὺ ἕνα λισγάρι καὶ ἐγὼ ν' ἀβράχτι. Σῆκω, Γιάννη, κλπ.

Ἡ κατάστασι μας εἶνε τὸ καλύβι Ἐνα κάρτο στρέμμα, δίχως τὸν καρπὸ, Ὅμως τὸ ταμεῖο μᾶς φυλάει σκοπὸ Κ' ἡ τοκογλυφία τὸ πουγγί μας στίθει. Σῆκω, Γιάννη, κλπ.

Ἡ ψυχὴ μας βγαίνει, μὰ τὸν ἰδρωτὰ μας Τόνε χαίρουνε ἄλλοι, πλοῦσιοι τρανοί, Τρῶν' αὐτοὶ τὴν κόττα, τρῶν' αὐτοὶ τ' ἀρνί, Κι' ἀπ' τὴν τσέπη μῖσα παίρνουν τὰ λεφτὰ μας. Σῆκω, Γιάννη, κλπ.

Τὸ κρασί μπορούσε θάρρος νὰ σοῦ δίδῃ, Μὰ εἰ φόροι τόση τοῦδῶκαν τιμὴ! Γιὰ νὰ πιῆς βεσίνα, τοῦ φτωχοῦ ζουμί, Καὶ τὸ νυρικό μου πούλα δακτυλίδι. Σῆκω, Γιάννη, κλπ.

Οὐρανέ, δὲ βρέχεις καὶ γιὰ μᾶς καπῆκια; Κι' ὅποιος θέλει φόρους ἄς τοὺς ἀπαιτῇ! Τ' εἶναι 'ς τοὺς πλοῦσιους φόροι δυνατοί; Μὲς' 'ς τὴ θυμονιά των ἕνα δυὸ ποντίκια. Σῆκω, Γιάννη, κλπ.

*Α! μπαίνουν μέσα! τώρα τί θα γένης;
Δέ μιλάς; ώ! είσαι κίτρινος! αλοί!
Χθές παραπονίσουν πώς πονείς πολύ,
Συ πού τυραννίσαι κ' ένα άχ! δέ βγαίνεις.
Σήκω, Γιάννη, κλπ.

Μάταια τόν κράζει, ό φτωχός πεθαίνει,
Σ' τόν βασανισμένο τόν εργατικό
Προσπεράλι ό γάρος είναι μαλακό . . .
'Ο Θεός πατέρας ε' τ'α παιδιά νά γένη!
Σήκω, Γιάννη, κλπ.

Ανοίξι: καταραμένη.

Τό χρυσό της παραθύρι, άνεκρούσι τή δική μου
Κ' έτσι όλο τή χειμώνα είχ' αντίκρυ τή χρυσή μου.
Δίχως και νά με γνωρίσει, μ' άγαπούσε, τ'άγαπούσα
Και τ'α φτερωτά φίλιά μας σταυρονόνταν' ε' τόν άγέρα,
Δέν άνοιώθαμε κ' οί δυό μας πότε θράδευζαν ή 'μέρα'.
Μά, σύ άνοιξι, πού τόσο από ζήλεια πρασινίζεις,
Κάθε χρόνο φύλλα κί' άνθη ε' τή ζερό κλωνί χαρίζεις
Και ή κερασιά τήν κρύβει από σένα όρμημένη
Μά δέ λείπεις κ' ένα χρόνο άνοιξι καταραμένη!

*Αγγελος πού φως τριγύρω άπ' τήν ώμορφιά της χύνει,
Σβύνεται ε' τήν πρασινάδα και ε' τόν ίσκιό σου έκείνη!
Τί Θεός! Θεός άλήθεια! Έσκυβε ε' τή παραθύρι
Και άς έτσουζε τή κρύα κ' ήτανε τή χιόνι γόνα,
'Εσκυβε αυτή και είχαν τ'α πουλάκια πανηγύρι
Γιατί τ'α θραψεν έκείνη, σ'α Θεός των τή χειμώνα
Σύνθημά μας είχε γίνη τή γλυκό κελάδημά των
Κ' έρτερούγικε' ή καρδιά μας ε' τή γοργό φτερούγιασμά των.
*Α! τή χιόνι, τί ώραία πού ν' ή φύσις χιονισμένη!
Μά δέ λείπεις κ' ένα χρόνο, άνοιξι καταραμένη!

*Αν δέν ήρρουσαν, άκόμα θα τήν έβλεπα δροσάτη,
'Απ' τήν άγκαλιά τού ύπνου 'σάν άείνη τή κρεβάτι,
'Ροδοκόκκινη ν' άνοιξη τή χρυσή παραθύρι της.
Νά πρβαίνη 'σάν αυγούλα, πού δροσιά; διαμάντια χύνει,
Νά μηνάη φως και ήλιο με τ' ώραίο πρόσωπό της
Και τή ύστερο άστέρη πρώτη της ματιέ νά σβύνη.
Πρίν άκόμα κλέφτης ύπνος ήρρουσαν νά μου τή κλέψη
Θά τήν έβλεπα 'σάν άστρο όπου πάει νά βασιλέψη;
Θά 'βλεπα τήν προσοχή της ε' τή Θεό της ν' άνεβαίνη;
*Α! μά λείψε κ' ένα χρόνο, άνοιξι καταραμένη.

*Η καρδιά μου τή χειμώνα τή χειμώνα καρτεράει,
Τικ, τικ, τίκ! 'ετα τ'άμα χιόνι πώς μ' άρέσει νά χτυπάη!
Τί τή θέλω γ'ώ ε' άγέρι νά φυσάη μυρωμένα,
Νά ναι πράσινο βελούδο τ'α λειβάδια μας στρωμένα
Και νά τραγουδά τή βράδυ τή άηδόνι μεθυμένο,
Νά ναι λούλουδα ε' τόν κάμπο χίλια χρώματα βαμμένα,
Τί με μέλει κί' αν σου ψάλλουν τού Μαρτίου τ'α χελιδόνια;
Τ' άπριλιάτικά σου βόδα, και τού Μάη σου ε' άηδόνια;
Τί με μέλει, 'σάν τήν ήγης μέσ' ε' τ'α φύλλα σου κρυμμένη;
Λείψε κ' ένα χρόνο λείψε! άνοιξι καταραμένη!

Η κηδεία μου.

Πρωί, πρωί, δέν ξέρω πώς, από ποιά τρύπη μπήκαν
Και χύθησαν ε' τήν άλοιση κρεβατοκαμαρά μου
'Ενα σωρό μαγγόπαιδα, μελίσι, — σωροά μου!
Μελίσι έρωτόπουλα! π' άναίσθητο με βρήκαν,
'Ακούνητο, χωρίς λαλιά, χωρίς ζωής σημείο
Και λέγανε: *άμ! είναι πιά γιά τή νεκροταφείο.
Χά! χά! χά! χά! τόν θάδομε, μωρέ παιδιά, τί λέτε;
Κ' έγω πού τόσο έναν καιρό πιστά ε' άκολούθουσα,
Τ'α θλασσημούσα μέσα μου, κρυφά τ'α θλασσημούσα
Τ' άχάριστα! *Ε! φίλοι μου, πεθαίνω! δέ με κλαίτε
Πεθαίνω κλαίτε, κλαίτε με! αντίο σας! αντίο!

*Α! τ'α τσαχίνια! πέρτουν'σάν κουνούπιε, ε' τή κρασί μου
'Ρουφάνε και τήν ύστερη γλυκειά σταλαματιά του
Χαιδέουν τή Μαρούλα μου και κύττα τους, αλοί μου!
Μοιράζουνε ε' τή λείψανο καθένας τή δουλειά του,
Κρατούνε τής καρδέλας μου 'μπροστά και 'πίσω δύο
Ψάλλουν ή μύταις των και νά, γιά τή νεκροταφείο.

Μωρέ παιδιά, με πέρνουνε, τήν έπαθα! τί λέτε;
'Ενας σήκονε τή σταυρό, άλλοι βαστουν λαμπάδες
Και γύνονται, ως δώδεκα παπάδες, δεσποτάδες
Μωρέ παιδεί, με βρίνουνε ε' τ' άμάτι! δέ με κλαίτε!
Κλαίτε μου! πάω! χάθηκα! αντίο σας! αντίο!

Μέ χάχλανα ξοπίσω μου, σέ δυό σειραίς βαδίζου...
Τί μάγκαει! τούμπαίς κίνουνα, ε' τή όρμη λέν' τραγουδία,
'Σ τή ύστερο κρεβάτι μου, πού τρέμουσαι: γυαλίζου,
Μώχου κιθάρα κεντητή, πατήρι και λουλούδια,
Τής τρελλαμένης Μούσας μου χαρούμενο σημείο,
'Σ τή όρμη τή καπέλλο των μου βγαίνου ενά δυό
Κι' αυτοί ε' τή Χάρο τοκιστή κι' αυτοί χρωμαίελάται:
Και λένε μέσα τους: *'Αμή τ'α πάντα ματαιότης!
'Όλα ε' τόν κόσμο σβύνουνα, αυτά χ' ή άνθρωπότης!
'Αδέρρια μου! τή φίλο σας, μωρέ παιδιά, δέν κλαίτε;
Νά! νά! με πάνε τρέχοντας! αντίο σας! αντίο!

Γιά ψαλμοζία νεκρική, μου ψάλλου με τή μύτη,
Τ'α πού τρελλά τραγουδεί μου, όλω ζωή και νειάτα.
Κι' άπάνω άπ' τήν πλάκα μου, ή σμίλα τού τεχνίτη
Σκαλίζει δάφνη και μυρτιά και γράμματα λουσατά.
Μέ όλα αυτά τή δόξα μου φωνάζει τή μνημείο
Κι' άς ήναι μέσ' ε' τ'α σπλάγνα του έρήμωσι και κρύο
Πά! νά πιστέψω πώς Θεός θα γείνω... μά τί λέτε!
Μωρέ παιδιά, δέν ήθελα άκόμα νά πεθάνω!
'Όχι! όχι! μου βίχουν χωμάτα ε' τ'α στήθα μου άπάνω
'Ε! φίλοι μου, με θάβουνε με θάψαν! δέ με κλαίτε;
Βαθεία με παραχώσανε! αντίο σας! αντίο!

Μά νά! ή τύχη τή 'φερε και από 'κει δροσάτο,
Τήν ώρα πού με θάβουνα, περνάει τή χρυσή μου,
Μ' άρπάχνει από τή μνήμά μου, ε' τήν άγκαλιά τρεχάτο
Και νοιώθω πώς ζωντάνεφα άπ' τόν καρδιόχτυπό μου!
Σε; πού ε' ώραίο τής ζωής ξεσχίζετε βιβλίο,
Π' όλα στραβά τ'α βρίσκετε, με τή σοφά κρανία,
Σε; πού, γιατί γεράσατε, ψέντη τόν κόσμο λέτε
Πικρή, ευή! ναι ή ζωή, δίχως δροσιά και νηότη
Κι' άλλωσως τόν κόσμο βλέπατε ε' τή λεθενιά τήν πρώτη.
Μά τώρα λυπηθήτε με, μου πρέπει νά με κλαίτε
Γιατί; — Γιατ' άνεστήθηκα... αντίο σας! αντίο!

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ

ΜΥΘΟΙ ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Έν τή τελευταία συνεδριάσει τής έν Βερολίνω
'Ανθρωπολογικής και 'Εθνολογικής 'Εταιρίας
έγένετο ή έπομένη περίεργος άνακοίνωσις, περί
τής διαδόσεως των περί τού μεγάλου 'Αλεξάνδρου
παραδόσεων μέχρι των έσχάτων νήσων τού
'Ινδικού 'Ωκεανού.

Κατά τήν άνατολικήν παραλίαν τής Σου-
μάτρας, και δή έν Παλεμδάγ, οί έν τή χώρα
έκείνη οίκουντες Μαλαίοι δεικνύουσι τόν τάφον,
ή ως τινες λέγουσι τή ίχνος τού ποδός 'Αλε-
ξάνδρου τού μεγάλου, όν ως θεόν λατρεύουσι,
προσάγοντες αυτόν και θυσίας. 'Αλλά και έν τή
νήσω 'Ιάβα υπάρχουνε πολλαχού κολωνοί (σω-
ροί χώματος), ούς οί ιθαγενείς νομίζουσι τάφους
τού μεγάλου κατακτητού, καιτοι είναι βέβαιον
ότι ούτος κατά τήν εις 'Ινδικήν στρατείαν δέν
προεχώρησε μέχρι των Σουνδαίων νήσων. 'Η
πιθανωτάτη εξήγησις τής διαδόσεως των περί
'Αλεξάνδρου μύθων έν ταίς χώραις εκείναις φαί-
νεται αύτη: Οί επί πολλούς αιώνας κυριαρχή-
σαντες τής Σουμάτρας και μέλιστα τής 'Ιάβας

'Ινδοί διελάλησαν εις τούς κατακτηθέντας λαούς
των νήσων εκείνων τήν δόξαν τού κραταίου 'Ελ-
ληνος στρατηγού, και εκ τούτων παρέλαβον τ'α
διηγήσεις περί των θαυμασιών κατορθωμάτων
του οί 'Ιαβαίοι και Σουνδαίοι και Μαλαίοι
ιθαγενείς, διατηρήσαντες τήν μνήμην αύτων
και μετά τήν άποδιώξιν των 'Ινδών.

Έκ τής άνακοινώσεως ταύτης λαβών άφορ-
μήν ή διάσημος έθνογράφος Βάστιαν παρετή-
ρησεν έν τή αύτῃ συνεδριάσει ότι οί περί 'Α-
λεξάνδρου μύθοι είναι τ'α μέλιστα διαδεδομένοι
καθ' άπάσας τ'α νήσους τού 'Ινδικού πελάγους
και ότι έν Παδάγ τής Σουμάτρας συνδέονται
ούτοι με τήν διήγησιν περί έγκαταστάσεως έν
τή νήσω τού Δουλκαμείν, όστις έλεγεν έαυτόν
άπόγονον τού 'Ισκαντέρ, ήτοι τού 'Αλεξάνδρου.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

'Η δούκισσα τού 'Εδιμβούργου ώργάνωσεν έν Λονδίνω
έκθεσιν ποικίλων καλλιτεχνικών άντικειμένων, ών τ'α
πλείστα είναι έργα ερασιτεχνών. Μεταξυ των εκθετών
μνημονεύονται ίδια ή χήρα τού αυτοκράτορος Φρειδε-
ρικού, εκθέσασα καλλίστην ύδατογραφίαν, ή πριγκι-
πισσα τής Ουαλλίας θαλασσογραφίαν και πολλαί άλ-
λαι κυρίαί, άνήκουσαι εις τ'α άνωτάτας τάξεις τής
άγγλικής άριστοκρατίας.

'Αγγλίοις τος νεόνυμφος, ως φαίνεται ύπέβαλε, δια
τού γνωστοτάτου περιοδικού συγγραμματος Longman's
Magazine τήν πρότασιν περί ίδιούσεως ίδιου χρηματι-
στηρίου προς διευκόλυνσιν τής ανταλλαγής περιττων
γαμηλιων δώρων. 'Η πρακτικωτάτη 'Αγγλίς παρα-
τηρεί ότι επ' έσχάτων τ'α γαμηλία δώρα ηύξησαν μεν
μεγάλως κατ' αριθμόν ούχι όμως και κατ' είδος. Και
έν όσω μεν οί δωρηταί περιορίζονται εις άποστολήν
συναλλαγματικων ή χρυσων νομισμάτων ουδεμία άντίτι-
σις είναι δυνατήν να γείνη' άλλ' όταν νεόνυμφος τις
λαμβάνη, ως συνέθη εις έμέ, 144 κοχλιάρια, 16 ώρο-
λόγια, 18 άργυράς λαβίδας τής σακχάρους και άλλας
τόσας τού άρτου, ή άμμηγανία της κορυφούται και μό-
νην διεξοδον εύρίσκει εις τήν ανταλλαγην μετ' άλλων,
ών αύτη μεν στερείται, άλλαι δέ νεόνυμφοι έλαβον
πολλαπλάσια.

—Παρατηρήθη έν Πετρούπολει κατά τήν εκεί δια-
μονήν τού Σάχη τής Περσίας ότι ήκολούθει μετ' αυ-
τού πανταχού και πάντοτε παιδίον ήλικίας πέντε ή
έξ έτών, όπερ ήτο παρόν και κατ' αύτήν τήν έπίση-
μον δεξίωσιν τού διπλωματικού σώματος. 'Εγνωσθη δ'
ότι διάσημος τις μάντις έν Τεχεράνη προσέειπε τώ Σάχη,
ότι ουδέν πρέπει να φοβήται έν όσω έχει μεθ' έαυτού
τό παιδίον εκείνο. Τούτου ένεκα ουδ' έβήμα τή άφίνει
ν' άπομακρυνθῃ από πλησίον του.

—Μετά τούς επανειλημμένους άγώνας, ούς πολλα-
χού τής Ευρώπης καταβάλλει μερίς τού γυναικειου
φύλλου, όπως άπονεμηθῃ εις τ'ας γυναίκας δικαίωμα
ψήφου, άξια ιδιαίτερας μνείας είναι εναντία τις ένεργ-
για εκατόν 'Αγγλίδων, αίτινες εδημοσίευσαν εκκλησιν
εύχλωτον προς τ'ας γυναίκας τής 'Αγγλίας παροτρύ-
νουσαν αυτάς ν' άντιταγῶσι κατά πάσης προσπάθειας
προς επέκτασιν τού έκλογικου δικαιώματος των γυ-
ναικων έν ταίς βουλευτικαίς έκλογαίς. Γνωστόν δ' ότι
έν 'Αγγλία τάξει από πολλού δοθῆ δικαιώμα ψήφου εις
όλίγας τινάς έταίρας γυναικων.

—Κατά τόν προσεχῆ μήνα ή Γιάδστων μετ' τής
συζύγου του θα πανηγυρίσωσι τούς χρυσοūs γάμους των,
ήτοι τήν πεντηκοστήν επέτειον αυτών Πάτα ή οικο-
γένεια τού γηραιου πολιτευτου θα περιστοιχίξη αυτόν
κατά τήν χαρμόσυνον εκείνην εορτήν ή τέταρτος υίός
του, έμπορευόμενος έν Καλκούττα, ανεχώρησεν ήδη
εκείθεν επανερχόμενος εις 'Αγγλίαν. Και ή 'Εθνικός
Φιλελευθερος συλλογος προτίθεται να συμμετάσχη τής
οικογενειακής εορτής.

—'Ο γνωστός έρευνητής τής 'Αφρικῆς Σβάνφουρθ
επανήλθε πρό τινος εξ έπιστημονικής περιηγήσεως τής
νοτιου 'Αραβίας, καθ' ήν έμελέτησεν ίδιως τήν γλω-
ρίδα τής Γεμένης. 'Εκόμισε δε πλουσίας συλλογας ά-
ραβικών φυτών, όκτακισχιλίων περίπου.

—Έν Βρασσίν τής Κροατίας ετελέσθησαν οί γά-
μοι τής δεσποινίδος Αικατερίνης Δόμινιτς, ήλικίας έτών
όγδοήκοντα τριών μετ' τινος σιδηροδρομικου υπαλλή-
λου κατά τεσσαράκοντα περίπου έτη νεωτέρου αύτης.
'Η ευτυχῆς μήτηρ τής νέμφης, ήλικίας 117 έτών,
είναι εις άκρον περιχαρής διότι επέζησε να ιδῃ τήν
αισίαν αν και όλίγον βραδύνασαν άποκατάστασιν τής
κόρης τής.

—'Απέθανε κατ' αυτάς ή 'Ανδρέας Σαξλένερ, ιδιο-
κτήτης των περιφημων μεταλλικών πηγών Ουνούδη
Γιάννου. Ούτος πτωχός μικρέμπορος ών πρό είκοσι πεν-
ταετίας, ήτοι πρό τής ανακαλύψεως των πηγων έν ι-
διοκτήτῳ αύτου άγρω, άποθανών νυν κατέλιπε περι-
ουσίαν πολλων εκατομμυρίων.

—Έν Καλλιφορνία εγενικεύθη από τινος ή χοῆσις
των πυρήνων των βοδακίνων ως καυσίμου ύλης. Τό πυρ
αυτών διατηρείται όσον και τήν ανθρώπων, άλλ'
είναι ισχυρότερον. 'Η άγοραία τιμή των πυρήνων έν
Καλλιφορνία είναι εξ δολλάρια κατά τόννον. Γίνεται
έπίσης χοῆσις και των πυρήνων των βερικόκκων, άλλ'
ούτοι δέν δύνανται να παραβληθῶσι προς τούς των βο-
δακίνων.

—'Επενοήθησαν έν 'Αγγλία περιεργότατοι μετρηταί
του καταναλισκομένου φωταερίου, αυτομάτως άποτα-
μιεύοντες τή τιμήμα πρό τής καύσεως αύτου. 'Ο βου-
λόμενος να άνάψη τόν λαμπτήρα του ρίπτει έν δεκά-
λεπτον εις τόν μετρητήν, ούτος δέ άφίνει ίσην άξία
ποσότητα φωταερίου εις τόν λαμπτήρα. 'Εν τέταρτον
τής ώρας περίπου πρό τής εξαντήσεως τής πληρω-
θείσης ποσότητος τή φως καθίσταται άμυδρότερον, ούτω
δέ προειδοποιείται ή καταναλωτής ότι χρεια να ρίψη
εις τόν μετρητήν και άλλα χρήματα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΥΠΟΒΥΘΙΟΣ

"Όσοι άνέγνωσαν τ'α «Είκοσακισχιλίας λεύγας
υποβυθίως», (Vingt mille lieues sous la mer) τού
'Ιουλίου Βέρν, ένθουμούνται βεβαίως ότι ή πλοίαρχος
Ούτις Νεμο) είχε τή ανεξάντηλον θησαυροφυλάκιν
αυτού έν τῷ πυθμίνι τού ισπανικου όρμου Βίγου.
'Ο εύφάνστατος μυθιστοριγράφος, πλάττων δει ή
ήρωσ αυτου έκαρπούτο θησαυρούς βυθιοθέντας κατ'
τάς άρχάς τού παρελθόντος αιώνας έν τῷ όρμῳ εκεί-
νω, άφωρμήθη εξ ιστορικής παραδόσεως τοσοούτων
άζηποίστου θεωρουμένης, ώστε και έταιρίαί συνεστά-
θησαν προς άνεύρεσιν των θησαυρων εκείνων, και
θησαυροί αληθείς, όλόκληρα εκατομμύρια, εδαπανή-
θησαν ματαίως προς τούτο υπό 'Αγγλων κερδοσκό-
πων. Τά περί τής περιέργου ταύτης υποθέσεως εκ-
θάται έν άκριβεία έταίρος τις τής ιταλικῆς Γεωγραφ-

ρικής εταιρίας ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ Μαΐου ε. ε. τοῦ Δελτίου αὐτῆς, ὡς ἐξῆς :

Ἐν ἔτει 1702 ἐλυμαίνετο τὴν Ἰσπανίαν ὁ περὶ διαδοχῆς τοῦ ἰσπανικοῦ θρόνου πόλεμος. Ὁ μὲν βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος ὁ ΙΔ' εἶχεν ἐπιβάλη εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς ὡς βασιλεῖα τὸν ἀνεψιὸν του, τὸν δευτὴν τῆς Ἀνδεγαυίας, ὀνομασθέντα Φίλιππον τὸν Ε', ἀλλ' ἡ Ὁλλανδία, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Ἀγγλία ἐπροστάτευσαν ἄλλον ὑποψήριον, Κάρολον τὸν Γ', αὐστριακὸν ἀρχιδουκῶν. Μεγάλα ἦσαν τὰ δεινά, ἀτινα ἐνέσκηψαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἐκ τοῦ πολέμου τούτου καὶ πρὸς κάλυψιν τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ἐξοικολούθησιν αὐτοῦ δαπανῶν ἐχρησιμοποιοῦντο τὰ πλοῦτη τοῦ Νέου κόσμου, ὃν συστηματικῶς διὰ παντὸς μέσου ἐλήσθευον. Κατέπλεε δὲ ποτε στόλος ἐκ Μεξικῶν, προπεμπόμενος ὑπὸ 23 γαλλικῶν πλοίων διοικουμένων ὑπὸ τοῦ ναυάρχου Σατώ Ρενώ· ἀλλὰ συναντήσας αὐτὸν ὁ ἐχθρικός στόλος τὸν ἐδίωξε συντόμως, ἐνοῶν ὅτι ἔφερε θησαυροὺς ἐκ τοῦ Νέου κόσμου αἱ δ' ἰσπανικαὶ γαλέαι, ὅπως μὴ ἐμπέσωσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἀνέστρεψαν παρὰ τὰ Γάδεира, καὶ ἐπλευσαν πρὸς τὸν ὄρμον τοῦ Βίγου. Ἐκεῖ δὲ προσωρμίσθησαν οὐριοδρομοῦντα ὅλα τὰ ἰσπανικὰ πλοῖα τὴν 11|23 Ὀκτωβρίου 1702, ἀγωνιζόμενα νὰ σώσωσι τοὺς θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους ἐκόμιζον. Παρὰ τὸ στόμιον τοῦ ὄρμου ἐναυμάχησαν σθεναρῶς τὰ γαλλικὰ πλοῖα, ἀλλ' ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν ὀλλανδικῶν, ἀτινα ἐνέδαλον εἰς τὰς ἰσπανικὰς γαλέας προθυμούμενα νὰ λαφυραγωγῆσωσι τὰ πολύτιμα ἐκ πλίνθων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου φορτία αὐτῶν. Ὁ δ' ἰσπανὸς ναύαρχος ἀπογνοῦς, καὶ ἀδύνατον βλέπων τὴν διάσωσιν, ἀντὶ νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς νικητὰς τὸν εἰς τὸν βασιλεῖα του ἀνήκοντα θησαυρὸν, προετίμησε νὰ βυθίσῃ ὅλα τὰ πλοῖα, καταποντίζων οὕτω μετ' αὐτῶν καὶ τῶν πληρωμάτων καὶ τὸν χρυσὸν τῆς Περουβίας καὶ τοῦ Μεξικῶν.

Ἡ πράξις αὐτῆ τοῦ ἰσπανοῦ ναυάρχου ἐξυμνήθη ὑπὸ τῆς ποιήσεως καὶ ἀπ' ἠθανατίσθη ὑπὸ τῆς καλλιτεχνίας εἰκόνες καὶ ἀγάλματα, νομισματοσῆμα καὶ μνημεῖα, ποιήματα καὶ περιγραφαὶ εἰς ὅλας τὰς γλώσσας διηρώνισαν τὴν ἠρωϊκὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν. Ἀλλ' οὐδεὶς εἶχε σκεφθῆ περὶ ἀνακτήσεως τῶν βυθισθέντων θησαυρῶν μέχρι τοῦ 1868, ὅτε συνέστη ἄγγλικὴ τις εταιρία πρὸς ἀνέλκυσιν τῶν ναυαγίων· ἀδείξ τῆς ἰσπανικῆς κυβερνήσεως ἀνέλαβε τὸ ἔργον, καὶ ἐπὶ πολλοὺς μῆνας διὰ παντοίων μηχανημάτων καὶ δυτῶν ἐκίνησε τὴν περιέργειαν τῶν παρακτῶν κατοίκων. Ἡ εταιρία ὑπελόγιζεν εἰς 500 ἑκατομμύρια δραχμῶν τὴν ἀξίαν τῶν θησαυρῶν, οὓς ἔφερον τὰ πλοῖα· ἀλλὰ μετ' ὅλους αὐτῆς τοὺς ἀγῶνας ἐλαχιστα ἢ μᾶλλον οὐδὲν κατώρθωσε. Καὶ εὖρε μὲν πάντα σχεδὸν τὰ βυθισθέντα πλοῖα, ἀλλὰ πλὴν ἀγκυρῶν καὶ ξύλων οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνελκύσῃ· ἀλλως δὲ δυσχερῆστάτη ἦτο πᾶσα ἐργασία διότι τὰ πλοῖα ἦσαν κατ' ὀλοκληρίαν κεκαλυμμένα ὑπὸ ὄστρέων, πολυπόδων, φυκῶν, ἄμμου καὶ ἰλύος, τῆς καταφερομένης ἐκ τῶν εἰς τὸν ὄρμον χυνομένων ποταμῶν. Ὅθεν μετὰ δαπάνην ματαίαν ἑκατομμυρίων τινῶν ἡ εταιρία ἐγκατέλιπε τὸ ἔργον. Ἀλλὰ νῦν μανθάνω ὅτι νέα πάλιν εταιρία, συσταθεῖσα ἐν Νέα Ἰόρκῃ θὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἔρευναν διὰ τελειοτέρων καὶ προσφορωτέρων μέ-

σων. Οὐδεὶς δ' ὑπάρχει ἐν Ἰσπανίᾳ ὁ ἀμφιβάλλον περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐπιχειρήσεως· οἱ συνοδοιποροῦντες ὁμως μετ' ἐμοῦ Πορτογάλοι, ἐβεβαίουν ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ναυμαχίας τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ὁλλανδῶν παρὰ τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, ὁ Ἰσπανὸς ναύαρχος ἔχων τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ἐξεφύρτασεν εἰς τὴν ξηρὰν ὅλα τὰ κιβώτια καὶ τοὺς πύθους, τοὺς περιέχοντας τὰς πλίνθους χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀσφαλῶς δ' ἀπεκόμισε τὸν θησαυρὸν τὸ συναποθεβασθὲν ναυτικὸν ἄγγμα· ἐσύσισε δὲ τὰ πλοῖα ὁ ναύαρχος, ὅπως μὴ τὰ κυριεύσῃ ὁ ἐχθρὸς· καὶ αὐτὸς εἶνε ὁ λόγος εἰ' ἐν διεψεύθεισῃν αἱ ἐλπίδες καὶ οἱ ὑπολογισμοὶ τῆς ἀγγλικῆς εταιρίας. Ἀλλὰ καὶ ἂν πραγματικῶς ὑπῆρχεν ὁ θησαυρὸς, ἡ ἄμμος, ἡ ἰλύς, τὰ θαλάσσια φυτὰ καὶ τὰ ὄστρεα τὰ κατακαλύψαντα τὰ πλοῖα ἔχουσι μετὰ πάροδον τοσούτου χρόνου σχεδὸν ἀπολιθωθῆ, ἢ δὲ χρῆσις πυρίτιδος, ἢ δυναμίτιδος, ἢ βραμκαοπυρίτιδος οὐδὲν θὰ φέρῃ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα, διότι τὰ ἀνατινασσομένα τεμάχια θὰ διασκορπισθῶσι πανταχῶς καὶ ἡ ἀνεύρεσις αὐτῶν δὲν θὰ εἶνε βεβαίως πολὺ εὐκόλος.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ὅμως, ὅταν ἐκ σφοδροῦ τινος κλύδωνος ἐκθραζῶνται εἰς τὴν ἀκτὴν λείψανα ἀτήμαντα τῶν ναυαγίων ἐκείνων, ἀναπτεροῦνται ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας αἱ ἐλπίδες καὶ ἐπαναλαμβάνονται αἱ περὶ τοῦ θησαυροῦ διηγήσεις. Τίς ἔχει δικαίον; Ὅθ' ἀποδῶτῃ ἀρὰ γέ ποτε ἡ θάλασσα τὸν ἐκ τῆς Ἀμερικῆς συλληθέντα ἀργυρὸν καὶ χρυσόν, ὃν κατέπιε; Ὅθ' ἀνακτήσωσι ποτε εἰ Ἰσπανοὶ τὰ ἄπειρα πλοῦτη, ὧν ἡ ἀπόλειτα, ἐπικουροῦσης οὐδὲν ἦττον καὶ τῆς ἀραιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς νωθρότητος καὶ τῆς ἀμαθείας τοῦ λαοῦ, οὐ σμικρὸν συνετέλεσεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν καταπτώσιν τοῦ κράτους αὐτῶν.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Χωρὶς ὄνειρα.

Καλότυχος ἐκεῖνος ὁ ζητιάνος· θὰ κοιμᾶται τοῦλάχιστον ἤσυχα τὴν νύκτα χωρὶς νὰ βλέπῃ ὄνειρα.

— Πού τὸ ξέρεις;

— Ἀφοῦ εἶνε τυφλὸς!

Ἢ στάμνα 'ς βρῦσι.

Ὁ Γιάννης εἶνε ὑπέρτης κατ' ὅλα καλὸς, μόνον ἔχει τὸ ἐλάττωμα νὰ πίνῃ κρυφίως. Ὁ κύσιός του τὸν συλλαμβάνει ἐπὶ τέλους μίαν ἡμέραν ἐντὸς οἰνοπλείου καὶ τὸν ἀποδιώκει. Ὁ Γιάννης διηγεῖται μὲ παράπονον τὸ αὐτῆμα του εἰς συνάδελφον:

— Τόσαις φοραῖς, ἀδερφέ, τὴ γλυτώσω καὶ 'ς τὰ ὑστερὰ τῶπερ ὁ διάβολος.

— Βλέπεις, τὸ λέει κ' ἡ παροιμία: Πολλαῖς φοραῖς πάει ἡ στάμνα 'ς τὴ βρῦσι.

— Μὰ ἐγὼ δὲν πῆγαίνα γιὰ νερό, πῆγαίνα γιὰ κρασί.

Προῖξ καὶ ἡλικία.

— Θέλετε λοιπὸν γυναίκα μίαν ἀπὸ τὰς κόρας μου; πολὺ καλὰ ἢ μικροτέρα ἔχει 30 χιλιάδας προῖκα, ἢ μεσαία 40 καὶ ἢ μεγαλητέρα 50.

— Δὲν ἔχετε ἄλλην μεγαλητέραν;